

VERKLIGHETSVAL OCH KAPITAL

En studie av det ekonomiska och det
kulturella kapitalets betydelse för
läsningen av stockholmstidningar
utanför Stockholm.

av

CHARLOTTA KRATZ

ARBETSRAPPORT NR 6

1991

ISSN 1101-4679

FÖRORD

Dagspresskollegiet är ett forskningsprogram vid Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Programmet startade sin verksamhet 1979 och huvudsyftet med forskningen är att belysa dagstidningarnas roll i det svenska samhället, särskilt förhållandet mellan dagspress och andra massmedier.

För att kunna svara på huvudfrågorna om dagspressens sätt att fungera genomför Dagspresskollegiet olika slag av undersökningar. Grunden i programmet är två nationella, årligen återkommande, frågeundersökningar - läsvanestudien som avser människors läsning av dagspress och Mediebarometern, som avser exponering för en lång rad olika medier.

Till detta kommer ett stort antal lokala läsarundersökningar, ofta initierade av enskilda tidningsföretag som vill veta mera om sina läsare. De lokala läsarundersökningarna ger således en praktiskt tillämpbar kunskap om läsvanor och innehållspreferenser. Dagspresskollegiets syfte med dessa undersökningar är dock att genom dem pröva vad egenskaper hos enskilda regioner, konkurrenssituationen på tidningsmarknaden respektive enskilda tidningars profil kan betyda för människors läsvanor. Genom att sammanställa uppgifter om läsvanor i olika regioner skall det vara möjligt att få fram olika slag av generella mönster hos tidningsmarknaden.

Föreliggande rapport är ett exempel på en vidareutveckling av lokala läsarundersökningar. Den avser att belysa vad som i olika delar av landet bestämmer människors intresse att hålla sig med Stockholms morgontidningar. Rapporten jämför inte olika regioner utan ställer den mera allmänna frågan vad som ligger bakom att människor i landsorten väljer att läsa Dagens Nyheter och/eller Svenska Dagbladet: vilka är dessa läsare och hur kan deras val av tidning förklaras?

Charlotta Kratz är anställd som forskningsassistent inom forskningsprogrammet Dagspresskollegiet. En första version av rapporten har lagts fram som ett specialarbete i Informationsteknik.

Göteborg i mars 1991

Lennart Weibull
Professor, projektansvarig

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord
Tabellförteckning
Figurförteckning

1	INLEDNING	1
2	UTGÅNGSPUNKTER	4
2.1	Hur brukar tidningsläsning förklaras?	4
2.2	Läsning av stockholmsmorgontidningar	6
2.2.1	Läsare av stockholmsmorgontidningar utanför Stockholm	8
2.3	Pressens plats i ett system av medier	9
2.3.1	Varför ser Weibulls system ut som det gör?	11
2.4	Några idéer om Weibulls modeller	12
3	ETT ANALYTISKT ANGREPPSSÄTT	14
3.1	Medieanvändning och socialt beteende	14
3.2	Ett sätt att se på människorna	16
3.2.1	Enskilda kategorier	17
3.2.2	Från enstaka komponenter till sammanslagna	18
3.2.3	Den sociala rymden	19
3.3	Individer och medieanvändning	20
3.3.1	Bourdieu tillämpad - och tillämpningen tolkad	21
3.4	Och var står vi nu?	25
4	HYPOTESER	26
5	METODEN OCH MATERIALET	28
5.1	Läsvanestudier	28
5.2	Områdena	29
5.2.1	Tidningssituation i de olika områdena	29
5.3	De relevanta frågorna	30
5.4	Datamaterialet - problem och dess lösningar	31
5.4.1	Urvalens storlek	31
5.4.2	Svarsfrekvenserna	32
6	OPERATIONALISERINGAR	33
6.1	Begreppet kapital i praktiken	33
6.2	Index - alternativ till kategorimått?	41
6.3	Praktiken	42

7	LÄSNING AV STOCKHOLMSMORGONTIDNINGAR	44
7.1	Läsning av stockholmsmorgontidningar totalt och i olika grupper	44
7.2	Läsning av stockholmsmorgontidningar i grupper med olika mängd och typ av kapital	47
8	VALET MELLAN DAGENS NYHETER OCH SVENSKA DAGBLADET	51
8.1	Läsning av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet totalt och i olika grupper	51
8.2	Läsning av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet i grupper med olika mängd och typ av kapital	53
9	INTRESSEPROFILER	57
9.1	Allmänna intresseprofiler	57
9.2	Intresseprofiler hos läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet	59
9.3	Intresseprofiler i grupper med olika mängd och typ av kapital	62
10	EN SAMMANFATTANDE DISKUSSION	69

Litteraturförteckning

Bilaga 1
Bilaga 2
Bilaga 3
Bilaga 4

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 6:1	Utbildningsfördelning i olika yrkesgrupper (procent) viktat	37
Tabell 6:2	Utbildningsfördelning i olika sektorer (procent) viktat	37
Tabell 6:3	Utbildningsfördelning per mängd kapital (procent) viktat	38
Tabell 6:4	Utbildningsfördelning per mängd och typ av kapital (procent) viktat	39
Tabell 6:5	Utbildningsfördelning per mängd och typ av kapital i olika åldersgrupper (procent) viktat	40
Tabell 7:1	Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra gånger per vecka i grupper (procent) viktat	46
Tabell 7:2	Andel läsare av stockholmsmorgontidningar i olika yrkesgrupper (procent) viktat	47
Tabell 7:3	Andel läsare av stockholmsmorgontidningar per sektorstillhörighet (procent) viktat	47
Tabell 7:4	Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka per mängd kapital (procent) viktat	48
Tabell 7:5	Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka per mängd och typ av kapital (procent) viktat	48
Tabell 7:6	Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka bland individer med mycket kapital i olika utbildningsgrupper (procent) viktat	49
Tabell 7:7	Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka bland individer med mycket kapital i olika utbildnings- och åldersgrupper (procent) viktat	49
Tabell 8:1	Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet (procent) viktat	51
Tabell 8:2	Läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet minst fyra gånger per vecka i grupper (procent) viktat	52
Tabell 8:3	Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet i olika yrkesgrupper (procent) viktat	52
Tabell 8:4	Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet per sektorstillhörighet (procent) viktat	53
Tabell 8:5	Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet minst fyra dagar per vecka per mängd kapital (procent) viktat	53
Tabell 8:6	Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet minst fyra dagar per vecka per mängd och typ av kapital (procent) viktat	54
Tabell 8:7	Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet bland individer med mycket kapital i olika utbildningsgrupper (procent) viktat	54

Tabell 8:8	Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet bland individer med mycket kapital i olika utbildnings- och åldersgrupper (procent) viktat	55
Tabell 9:1	Andelar mycket respektive inte alls intresserade av olika innehållskategorier (procent) viktat	58
Tabell 9:2	Andelar mycket intresserade av olika innehållskategorier i grupper (procent) viktat	59
Tabell 9:3	Andelar mycket intresserade av olika innehållskategorier bland ickeläsare respektive läsare av Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet minst fyra gånger per vecka (procent) viktat	60
Tabell 9:4	Andelar mycket intresserade av olika innehållskategorier bland regelbundna läsare av Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet per utbildning (procent) viktat	62
Tabell 9:5	Andel mycket intresserade av olika innehållskategorier per mängd kapital (procent) viktat	63
Tabell 9:6	Andel mycket intresserade respektive helt ointresserade av olika innehållskategorier per mängd och typ av kapital (procent) viktat	64
Tabell 9:7	Differens mellan andel mycket intresserade respektive helt ointresserade av olika innehållskategorier per mängd och typ av kapital (procent) viktat	66
Tabell 9:8	Intresse för några innehållskategorier i grupper med olika mängd och typ av kapital (differensmått)	67

FIGURFÖRTECKNING

Figur 2:1	Principmodell för hur en människas tidningsläsning skall kunna förklaras	5
Figur 2:2	Sammanfattande analysmodell för tidningsläsning: läsvanor och en dags tidningsläsning	5
Figur 2:3	Mediesystemet ur användningssynpunkt: en tentativ modell	10
Figur 7:1	Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka (procent) viktat	45

1 INLEDNING

Den här rapporten handlar om de människor som bosatta utanför Stockholm regelbundet läser Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Annorlunda uttryckt handlar det om läsningen av riksspridda stockholmsmorgontidningarna i landsorten.

Läsning av icke-lokala morgontidningar utgör en försvinnande liten del av den totala morgontidningsläsningen. I en genomsnittlig kommun i Sverige läser omkring 80 procent en lokal morgontidning varje dag. Motsvarande andel för stockholmsmorgontidningarna är i samma områden ungefär fem procent. Den totala andelen dagstidningsläsare ökar enbart marginellt när läsare av icke-lokala morgontidningar läggs till andelen läsare av lokala morgontidningar. Detta innebär att de allra flesta av dem som läser icke-lokala morgontidningar också regelbundet läser lokala morgontidningar. Det faktiska tillskottet till den totala andelen dagstidningsläsare är större för kvällspressens del - andelen som enbart läser kvällspress är alltså större än andelen som enbart läser icke-lokala morgontidningar (se bilaga 3, jämför Björkqvist, 1988a, 1988b; Kratz, 1989, 1990a, 1990b; Severinsson, 1990).

Rapportens specifika syfte har två delar: dels att försöka förklara vad som kännetecknar de människor i landsorten som väljer att läsa stockholmsmorgontidningar, dels att försöka förklara vad som skiljer läsare av Dagens Nyheter från läsare av Svenska Dagbladet.

De allra flesta tidigare studier av tidningsläsning har koncentrerats till enskilda orter. Man har studerat majoriteten, de "vanliga läsarna", de som regelbundet läser en eller flera lokala morgontidningar. Här riktas intresset mot en minoritet, de ovanliga läsarna. Den samlade kun-

skapen om de vanliga läsarna, vad beträffar till exempel intresseprofiler, kommer därför att ligga som bas för beskrivningen av de ovanliga läsarna.

I det följande kommer jag att argumentera för hur jag vill se på det här med tidningsläsning, hur det samspelar med andra aktiviteter och möjligen vilken roll tidningsläsandet kan spela i människors liv. Vidare kommer jag att föreslå vilka skiljelinjer mellan olika människor som jag tror att det är rimligt att anta att det ovanliga beteendet, att läsa stockholmsmorgontidningar utan att bo i Stockholm, följer.

Begreppet kapital, i Pierre Bourdieus mening, blir viktigt. Parallellt med traditionella förklaringsvariabler kommer jag att göra en vidarebearbetning av de yrkesuppgifter som finns om varje person, och använda den som en indikator på innehav av kapital. Indelningen i sig är inte ny, (se Holmberg, Gilljam och Oskarsson, 1988), men den har sällan använts i samband med tidningsläsning, och inte heller har den givits en tolkning i Pierre Bourdieus termer.

Det blir också nödvändigt att lägga fast hur Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet förhåller sig till de tidningar som de flesta människor väljer att läsa, och till varandra. På vilket avgörande sätt är dessa tidningar annorlunda? Vad har de som en lokal tidning inte har?

En viktig fråga är vad åtskillnaden mellan ett lokalt plan och ett riksplan egentligen betyder. Att stockholms-tidningarna är riksspridda innebär att de har för avsikt att kunna nå läsare i Sverige oavsett bostadsort, en ambition som ingen lokal tidning har. De lokala tidningarna strävar snarare efter att få, eller behålla, ett så väl definierat och avgränsat spridningsområde som möjligt. Innebär det att människor på motsvarande sätt håller de två nivåerna åtskilda?

Sammanfattningsvis kommer jag alltså dels att studera en grupp som inte tidigare stått i fokus, dels använda ett analytiskt angreppssätt som tidigare inte varit självklart. Angreppssättet är förhoppningsvis väl lämpat för den studie som jag vill genomföra, men bör också kunna ha ett bredare användningsområde.

Följande kapitel, kapitel två, beskriver projektet Dagspresskollegiets allmänna teoretiska utgångspunkter. Kapitel tre utgörs av rapportens teoretiska diskussion, vilken leder fram till kapitel fyra: hypoteserna. I kapitel fem beskrivs det datamaterial och den metod jag kommer att använda. I kapitel sex operationaliseras begreppen. Kapitel sju visar vilka människor som läser stockholmsmorgontidningar. Kapitel åtta visar vilka som väljer Svenska Dagbladet, och vilka som väljer Dagens Nyheter. Kapitel nio beskriver intresseprofiler i olika grupper av människor, för att visa på skillnader mellan grupper som läser stockholmsmorgontidningar och sådana som inte gör det. Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion i kapitel tio.

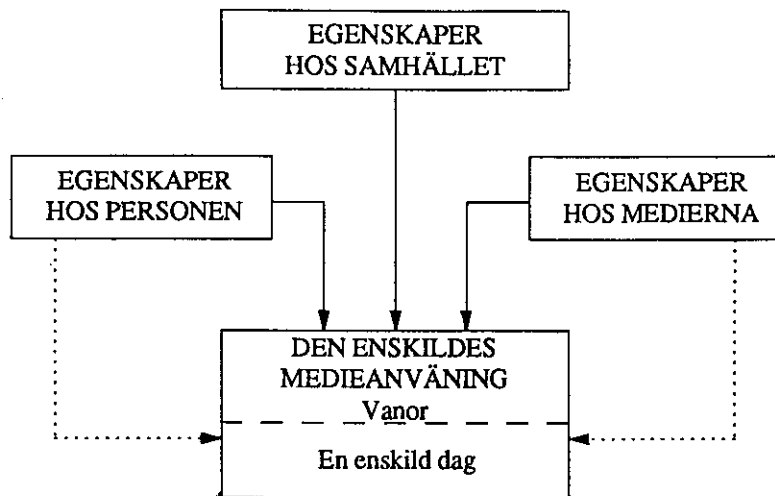
Kapitlet avser att kortfattat beskriva den forskning om tidningsläsning som bedrivits i Sverige, med tonvikt på Göteborg, under 80-talet. Vidare belyses kunskapen om stockholmstidningsläsning, i Stockholm och i landsorten. Jag kommer också att sätta pressen i relation till andra medier, och diskutera olika tidningars förhållanden till varandra. Till sist kommer jag att säga något om fördelar och nackdelar i tidigare analyser.

2.1 Hur brukar tidningsläsning förklaras?

Studier av tidningsläsning i Sverige har i huvudsak genomförts av projektet Dagspresskollegiet, tidigare knutet till Avdelningen för masskommunikation, och numera knutet till Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet. En del i projektets arbete har sedan starten 1979 varit årliga, såväl nationella som regionala/lokala, studier av tidningsläsning i olika aspekter (Weibull 1989a). De regionala/lokala studierna har varit läsvaneundersökningar av lokala tidningar i en rad områden. Ett tjugotal lokala läsvanestudier har genomförts sedan 1981 (se till exempel Björkqvist, 1988a, 1988b; Elliot, Reimer och Weibull 1986; Kratz, 1989, 1990a, 1990b; Reimer, 1985; Severinsson, 1990).

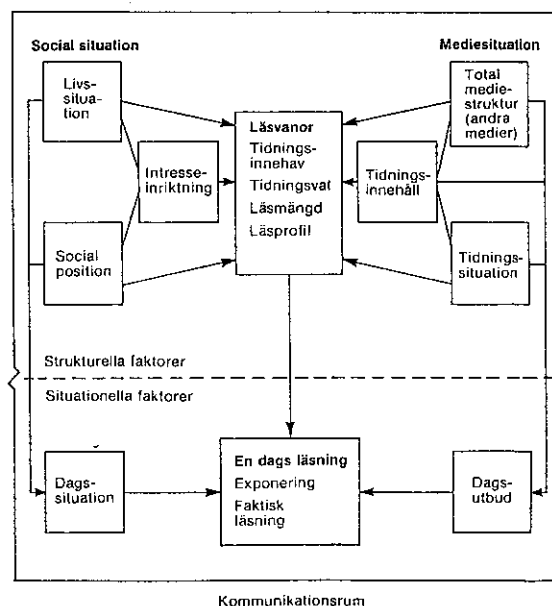
Utgångspunkten för samtliga studier genomförda inom ramen för Dagspresskollegiet sammanfattas av Weibull (1989a):

Figur 2:1 Principmodell för hur en människas tidningsläsning skall kunna förklaras

Modellen ligger till grund för projektets båda huvudsakliga intresseområden: regelbunden läsning, och läsning en viss dag. I huvuddelen av studierna har individegenenskaperna satts i centrum, Björkqvist (1989) och Severinsson (1989) utgör undantag. Modellen är en renodling av den som tidigare presenterats av Weibull (1983):

Figur 2:2 Sammanfattande analysmodell för tidningsläsning: läsvanor och en dags läsning

Läsvanorna antas vara resultat dels av individens sociala situation, dels av mediesituationen. Intresseinriktningen, som i sig förstås som en funktion av såväl livssituation som social position, intar en central position i modellens vänstra halva. Begreppen livssituation och social position är mycket allmänna, ålder kan vara en indikator på livssituation (dvs var i livscykeln man befinner sig) och utbildning kan vara en indikator på social position. Mediesituationen beskrivs som bestående av två komponenter, total mediestruktur och tidningssituation. Båda är exempel på en tidnings mediemässiga omgivning - med vilken tidningen står i konkurrens eller samverkan. Björkqvist (1989) är ett exempel på en studie som använder tidningssituation som delförklaring till tidningsläsning. Björkqvist visar hur politiskt intresserade läsare i områden som saknar tidning av den egna politiska färgen importerar en tidning man politiskt sympatiserar med. Björkqvists analys begränsas till den politiska dimensionen, sociala och positionella förklaringsgrunder lämnas utanför.

Den totala mediestrukturen görs sällan till explicit förklaringsvariabel, oftare görs antaganden om hur medieutvecklingen kan tänkas påverka olika gruppers läsning.

Läsning en viss dag antas vara beroende av vad Weibull benämner "situationella faktorer", allmänna sådana som speciella händelser (världskrig eller statsministermord, till exempel), eller specifika sådana, som att individen just den dagen fått extra tid till sitt förfogande.

2.2 Läsning av stockholmsmorgontidningar

I de lokala läsvanestudierna brukar ett ganska fast mönster i vad människor tycker är viktigt och helst läser i sin tidning bli tydligt (se till exempel Kratz, 1990a; Severinsson, 1990). Högst prioritet vad gäller intresse för

och läsning av, samt vad man anser att tidningen bör satsa mer resurser på, får i samtliga befolkningsgrupper de lokala nyheterna. Också inrikesnyheter, radio/TV-material, utrikesnyheter och lokala affärsannonser är av stort allmänt intresse.

Mönstret i storstäderna är något annorlunda. I en jämförelse mellan läsare av landsortspress och läsare av stockholmspress i Stockholm (Weibull 1983:263) visar Weibull hur den största skillnaden mellan de två läsargrupperna är bedömningen av hur viktigt inrikesmaterialet är i tidningen. Stockholmstidningsläsarna fäster större vikt vid inrikesmaterialet än vad läsarna av landsortspress gör. Vidare fäster man något lägre vikt vid nästan samtliga annonskategorier, och något högre vikt vid en rad tyngre innehållskategorier, som utrikesnyheter, riksdag/regering och ekonomi/handel. Lättare stoff, radio/TV, familjenyheter och insändare till exempel värderas något högre i landsorten. Weibull påpekar också hur skillnaderna i värderingar har sin motsvarighet i de två typerna av tidningars redaktionella profiler. Han drar slutsatsen att det inte är orimligt att antaga att den tidning man läser påverkar ens viktighetsbedömningar.

Vad det gäller skillnader mellan stockholmstidningarna visar Björkqvist (1988c) hur Svenska Dagbladets läsare i Stockholm är en mer homogen grupp än läsarna av Dagens Nyheter. Läsarna av Svenska Dagbladet röstar företrädesvis på moderaterna (76 procent av läsarna), hälften har en hushållsinkomst på över 270 000 kr per år (vilket 22 procent av DN-läsarna har) och hälften är högre tjänstemän eller akademiker. Dagens Nyheter läsekrets påminner mer om en lokal tidning, den läses av ett genomsnitt av befolkningen. Däremot skiljer sig inte läsningen i sig

nämnvärt åt mellan grupperna. Björkqvist skriver:

"Läsintressena är anmärkningsvärt lika mellan Dagens Nyheters och Svenska Dagbladets läsare. Den stora skillnaden ligger i Dagens Nyheters läsares förhållandevis större intresse för olika annonskategorier."

Annonsintresse är något som ytterligare befäster bilden av Dagens Nyheters läsekrets som en ganska genomsnittlig sådan.

2.2.1 Läsare av stockholmsmorgontidningar utanför Stockholm

I föreliggande arbete är intresset riktat mot läsningen av stockholmsmorgontidningar utanför Stockholm. Det finns skäl att tro att läsekretsen där inte är av samma karaktär som i Stockholm.

Weibull (1983:55) ser intresse för en bredare samhällsbevakning som ett viktigt skäl för tillval av stockholmsmorgontidningar utanför Stockholm. Han säger också att människans sociala position grundlägger detta intresse. Weibull talar om "tillval" - han ser alltså läsning av lokala morgontidningar som det grundläggande, och läsning av icke-lokala morgontidningar som något därutöver.

Reimer (1987) visar hur prenumeranter på Dagens Nyheter i Göteborg är en homogen grupp människor, högutbildade och yngre eller medelålders. Läsintresset är lika homogent, de föredrar tyngre, icke-lokalt material. Han visar dessutom, vilket möjligen är anmärkningsvärt, hur detta intresse inte motsvaras av den faktiska läsningen en speciell dag. Den faktiska läsningen är istället inriktad på lättare material, och slutsatsen blir att gruppen homogent uttrycker en specifik orientering i samhället, men att de inte avsätter denna i daglig praktik. Reimer anser det rimligt att prenumeranterna har valt Dagens Nyheter som

sin förstaidning, den dagliga läsningen av Göteborgs-Posten är markant lägre bland DN-prenumeranter än bland göteborgare i allmänhet.

Lund (1972), som arbetar med djupintervjuer för att klargöra "hur folk läser tidningar", gör antagandet att läsning av lokala morgontidningar är primär läsning, och att "info-sökningen i riksmorgontidningen blir mycket mer selektiv". Han tror vidare att läsaren i riksmorgontidningen söker stoff som en lokal morgontidning inte erbjuder. Läsarna kan då vara personer med speciellt intresse för konst, kultur, filosofi eller livsåskådningsfrågor.

Lund, Reimer och Weibull riktar intresset åt samma håll: mot en grupp människor som har mer kvalificerade intressen än genomsnittet. Reimer visar också hur Dagens Nyheters läsekrets i Göteborg är långt mer välutbildad än genomsnittet. Weibull och Reimer gör en viktig distinktion: att vad som gör läsarna av stockholmsmorgontidningar speciella är deras intressen, snarare än deras läsning.

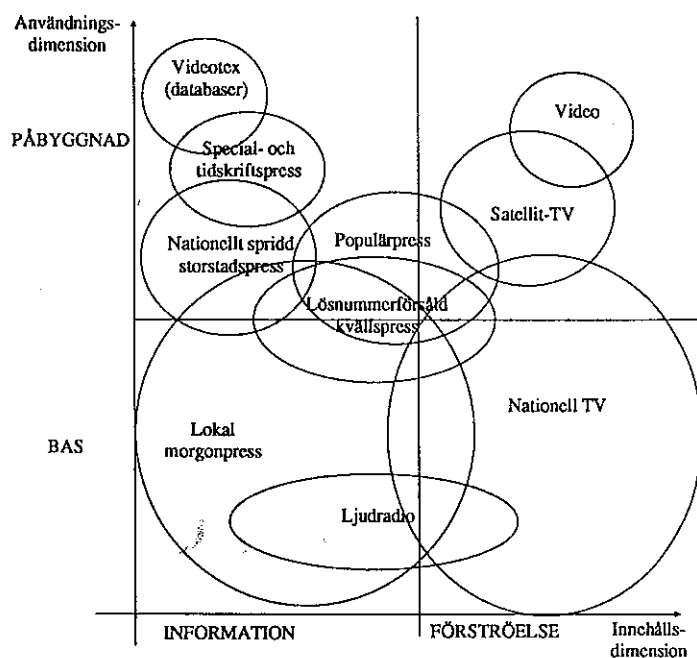
2.3 Pressens plats i ett system av medier

Diskussionen om primär och sekundär läsning, eller tillvalsläsning, förutsätter åtminstone implicit att olika typer av tidningar är relaterade till varandra på ett någorlunda fast sätt. Ett sätt att göra dessa relationer explicita är att låta dem bestämmas av två analysdimensioner. Medierna placeras in i den rymd som bildas mellan två axlar i ett koordinatsystem. Då beskrivs varje medium som bärare av mer eller mindre av de två egenskaperna, samtidigt som det blir tydligt vilka som i någon mening kan sägas konkurrera med varandra.

I ett system presenterat av Weibull (1989c) utgörs y-axeln av en användningsdimension, och x-axeln av en innehållsdimension. Sålunda definieras medierna dels efter

vilken funktion innehållet kan tänkas ha, dels efter om användningen bör betraktas som att vara i avsikt att inhämta grundläggande, bred information om omvärlden eller om den bör betraktas som påbyggnad, tillval.

Figur 2:3 Mediesystemet ur användningssynpunkt: en tentativ modell

I systemet fyller den lokala morgonpressen nästintill hela den nedre vänstra rutan - lokaltidningarna anses utgöra den fundamentala basen i människors informationsinhämtande. Det första steget av påbyggnad däröver är den riksspridda storstadspressen, och kvällspressen. Dessa två tidningstyper skär båda in i lokalpressens område, och också in i varandra, och kan alltså i någon mån anses konkurrera. De förhåller sig dock olika till innehållsdimensionen, kvällspressen har mer av förströelse, och den rikstäckande storstadspressen antas ha nästintill maxvärde av information. Ovanifrån skär special- och tidskriftspress in i storstadspressens område. I kraft av att ha samma innehållstyper men med högre specialisering, kan dessa tänkas konkurrera med storstadstidningarna.

Tudelningen i bas/påbyggnad har tidigare, med avseende på tidningsläsning, beskrivits av Weibull som en trappa, där de första stegen (det breda nyhetsmaterialet) är gemensamma för samtliga individer (Weibull, 1983:309ff). Därefter delar sig trappan, och olika smakinriktningar tillfredsställs i grenverket som bildas. Grenarna blir också smalare ju högre upp man kommer, för att åskådliggöra hur antalet individer minskar med ökad specialisering.

Antagandet som Weibull gör är alltså att de flesta människors behov av information om sin omvärld kan fyllas av de lokala morgontidningarna. Därefter söker de sig, i den mån de vill veta mer, mot antingen kvälls- eller storstadspress. Valet bestäms av om man söker ytterligare information, eller om man vill kunna kombinera denna med förströelse. De tre tidningstyperna har ett smalt segment av konkurrens sinsemellan. Annorlunda uttryckt kan de fylla samma funktion, även om detta är undantagsfall.

Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet, de tidningar som står i fokus här, är båda rikstäckande stockholmsmorgontidningar. De hamnar i cirkeln ovan lokalpressen, vilket följer och åskådliggör det synsätt som Weibull lägger på stockholmsmorgontidningarna, som andratidningar eller tillvalstidningar.

2.3.1 Varför ser Weibulls system ut som det gör?

Axeln som täcker medieanvändning har sitt ursprung i uses and gratification-grenen av massmedieforskningen (Rosengren, Wenner och Palmgreen, 1985). Man förutsätter att människans medievanor och medieval avgörs av egenskaper hos individen, som aktivt söker fylla sina behov. Skillnaden mellan bas och påbyggnad speglar då två ni-

våer av behov, och samtidigt två nivåer i utbudet: dels information om det näraliggande, dels mer specialiserad information.

Innehållsdimensionen bygger på att man antingen definierar **vissa medier** som i sig mer förströelsemässiga än andra (det är "lättare" se på TV än att läsa en tidskrift, jämför Ohlsson 1989), eller att man definierar **vissa mediers innehåll** som huvudsakligen mer förströelsemässigt än andras. I det senare fallet sammanfaller innehållsdimensionen med användningsdimensionen, men om så blir fallet tvingas man bortse från det faktum att människor kan tolka och använda ett och samma innehåll på olika sätt.

2.4 Några idéer om Weibulls modeller

Weibulls rammodell för tidningsläsning har en uppenbar fördel: den verkar täcka allt. Han lägger heller inga metodologiska begränsningar, utan ger möjlighet till en uppsjö intressanta och relevanta delanalyser. De breda begrepp som antas påverka den regelbundna läsningen av olika typer av tidningar kan definieras och operationaliseras på olika sätt vid olika tillfällen. Jag kommer i det följande att föreslå ett sätt att se dem som en gemensam helhet.

Modellen över mediasystemet är mer problematisk. Begreppen bas respektive påbyggnad indikerar en vertikal rörelse, att varje individ måste äta sig igenom basen för att få tillgång till påbyggnaden. Lika omöjligt som det är att starta färden mitt i en trappa ter det sig att använda storstadspress som basläsning. Möjligen är det så att ett weibullskt makroperspektiv gjort att storleken på läsekretsen snarare än individens behov och användning avgjort var medierna placerats in.

I det följande kommer jag att använda en modifierad övre vänstra del av Weibulls analysmodell för tidningsläsning som utgångspunkt.

Jag kommer inte, som Weibull, att välja att se stockholmorgontidningarna som andratidningar. Jag kommer att undvika begreppen primär och sekundär läsning, respektive bas och påbyggnad. I följande kapitel talar jag om varför.

3 ETT ANALYTISKT ANGREPPSSÄTT

I det följande kommer jag, för det första, att försöka att sätta in massmedieanvändningen i ett sammanhang. För det andra kommer jag att introducera några begrepp som kommer att få ersätta de som Weibull (jämför avsnitt 2.1) använder för att beskriva en individs sociala situation. Jag kommer också att diskutera vad synerna på sammanhanget och individens situation kan ha för konsekvenser för synen på medieanvändningen.

3.1 Medieanvändning och socialt beteende

Massmedier upptar en inte oväsentlig del av de flesta människors tid. Statistiken talar sitt grovhuggna men tydliga språk: den genomsnittlige svensken ägnar ungefär sex timmar om dagen åt mediekonsumtion. Drygt tre fjärdedelar av alla svenskar i åldrarna 9-79 år läser en morgontidning en genomsnittlig dag, lika många lyssnar på radio och en lika stor andel tittar på TV. (Strid och Weibull 1988:139ff).

"En genomsnittlig dag" måste förstås som en "vardag", en alldaglig, vanlig dag. I begreppet vardag (som ägnas akademiskt intresse från olika håll, till exempel Ahrne, 1981; Löfgren, 1988 eller Silverstone, 1989) innefattas just raden av nästintill likadana dagar, dagar som följer och upprepar ett visst mönster. Löfgren talar om "det /.../ som väver samman vår livsvärld", men som för den sakens skull inte får ses som enbart en grå lunk, något oföränderligt eller intill tristessens gräns förutsägbart. Vanorna strukturerar dagarna, och inom strukturen finns livsutrymmet. Ahrne (1981) påpekar att vardagsverkligheten inte är ackumulerande, utan att handlingarna i vardagsverkligheten ständigt måste upprepas. "Behov måste tillfredsställas ständigt" säger han (Ahrne 1981:39). Vardags-

erfarenheten är också i sig kulturskapande, en del i det som bildar vår gemensamma referensram. I det här sammanhanget får ledet "mass-" i massmedier tydlig relevans: massmedierna är i princip gemensamma, tillgängliga för alla.

I intervjuundersökningar (Lund, 1972; Jarlbro, 1988 eller Jöever, 1982) berättar människor om med vilken ritualmässighet de läser morgontidningen till frukosten, och om hur de alltid går tillväga på samma sätt: "Det är ju inte klokt men jag har alltid gjort så" säger en man, och visar hur han börjar bakifrån i tidningen. Dagen blir förstörd de morgnar som tidningen uteblivit: "Att gå till jobbet utan att bläddra i tidningen är för djävligt", säger en annan man. En av kvinnorna uttrycker sig mildare: "Den (tidningen) är liksom som en vän för mig." (Jarlbro, 1988:120f).

I sociologiska framställningar om vardagen utgör ibland tidningsläsning och TV-tittande exempel på vanor som strukturerar människors dagar. Mer sällsynt används vardagsbegreppet som utgångspunkt för rena massmediestudier. Ett undantag är Silverstone (1989). Han inleder:

"Television, it might be suggested, is every day life. To study the one is at the same time to study the other. /.../ their stories and their stars provide much of the conversational currency of our daily lives."

Vad som ovan sägs om TV gäller i högsta grad för tidningsläsning i Sverige, där lika många läser en tidning som ser på TV varje dag. Viktigt är just hur påtagligt vardagen och tidningsläsandet hänger ihop: hur man får samtalsämnen, eller undviker risken att känna sig utanför den första kafferasten på jobbet, genom att läsa tidningen varje morgon. Det ritualmässiga morgontidningsläsandet kan vara den första kontakten man får med sin omgivning den dagen. Att stora andelar (i realiteten en

majoritet av befolkningen) värderar nyhetsmaterial (och då främst så lokalt nyhetsmaterial som möjligt) högst i olika typer av undersökningar (jämför till exempel Björkqvist, 1988a eller Kratz, 1990a) indikerar dels hur intresset för nyheter om den direkta omvärlden är stort, dels hur man väntar sig att just morgontidningen skall kunna tillfredsställa detta intresse.

Genom att tidningen själv dagligen upprepar en känd, redaktionell, struktur blir läsningen också ett för varje lästillfälle unikt upprepande av en känd struktur. I själva definitionen av en dagstidning ligger det att det okända och det välkända är lika viktiga komponenter.

I det fortsatta vill jag göra det viktigt att tidningsläsning är en vardaglig, kulturskapande och allmän aktivitet.

3.2 Ett sätt att se på människorna

Om jag inledningsvis argumenterat dels för hur viktig mediekonsumtionen är, dels för hur denna analytiskt måste inordnas i ett vardagssammanhang, så inställer sig frågan: hur kan man analytiskt se på individen i samma vardagliga sammanhang? Weibull redovisar ett förslag i sin analysmodell för tidningsläsning. Han skiljer på en individs livssituation och hans sociala position, för att beskriva hans sociala situation. Individens intresseinriktning formas av såväl livssituationen som den sociala positionen. Weibull låter streck (inte pilar) förbinda de tre boxarna, och indikerar därmed inget fast orsakssamband. Jag vill i det följande göra det möjligt att inte bara antaga, utan förutsätta, en samtidighet mellan de tre enheterna. Jag vill se en människa som en helhet.

3.2.1 Enskilda kategorier

Den samhällsvetenskapliga ansatsen använder sig ofta av kategoribegreppet. Det innebär att man delar in människor i kategorier som unga, medelålders och äldre, eller låg- medel- och höginkomsttagare. Antagandet är att det med ökad ålder eller ökad inkomst följer vissa förändringar i beteendet. Egenskapen att vara ung ges en social betydelse, liksom till exempel egenskapen att vara kvinna. Kategorierna är ömsesidigt uteslutande, och gränserna mellan dem sätts på grundval av antaganden om rimlighet.

En enskild individ kommer att ingå i flera kategorier. Ett femtiofemårigt kvinnligt sjukvårdsbiträde kan ingå i kategorierna kvinnor, äldre och lågutbildade. En tjugonioårig kvinnlig jurist ingår i kategorierna kvinnor, yngre och högutbildade. Med vår kunskap om det samhälle vi lever i ger oss var och en av dessa kategorier associationer till hur dessa människor är. Beroende på kön, ålder och utbildning antas vi ha ett visst förhållningssätt till omvärlden. Om vi studerar skillnader mellan kategorierna i något avseende (tidningsläsning till exempel) kan dessa ge oss en bild av hur förhållningssätten ser ut. Men vi får ingen bild av hur den enskilda individens hela förhållningssätt ser ut.

Det ovan skisserade sättet att arbeta med kategorier kan vidgas. Man kan anta att det i vissa fall är andra fakta om en individ som är viktiga för att förstå hur den förhåller sig till sin omvärld. Vilket yrke man har, till exempel, kan vara nog så viktigt som vilken ålder man har. Arbetslivet upptar en stor del av vår tid, och den socialisation som medför att man växer in i en yrkesroll blir viktig även utanför yrkeslivet. Även en sådan sak som hur länge man varit bosatt på en ort kan vara viktig, ju längre tid man bor på ett och samma ställe desto mer

rotad blir man. Och det präglar ens liv. På ett aggregerat plan kommer orter med låg rörlighet att uppvisa ett annorlunda mönster än orter med hög rörlighet.

3.2.2 Från enstaka komponenter till sammanslagna

Rimligt att tänka sig är att varje individ beskrivs bäst med en kombination av sina kategoritillhörigheter, kombinationerna säger mer om individen än var och en av egenskaperna för sig. Analysen blir mer fruktbar, och man kommer närmare människan, om det är möjligt att samtidigt ta hänsyn till fler individegenskaper än en. Istället för att arbeta med enstaka komponenter arbetar man med sammanslagna.

Det enklaste sättet att göra det är att använda två kategorier parallellt, att dela in människorna i såväl ålders- som utbildningsgrupper samtidigt till exempel. En annan väg är att utgå från vanemönster (stilar) som man anser vara överställda, och undersöka i vilken mån mönstren består vad beträffar andra vanor.

Ytterligare en lösning är att konstruera karaktäristika som i sig är sammanvägningar av flera individegenskaper. Ju mer man lyckas ta hänsyn till samtidigt, desto mer dynamisk kan analysen bli.

Ett exempel är Kent Asps indexkonstruktioner (Asp, 1986). För att fånga individers kognitiva resurser slår han samman vad han benämner fysiska resurser, instrumentella resurser, resurser som hänger samman med individens funktion i samhället med individens politiska socialisation. Han låter åldern spegla de fysiska resurserna, utbildning fångar de instrumentella resurserna, yrket speglar individens funktion i samhället och individens kön avgör

graden av politisk socialisation. Fyra traditionella bakgrundsvariabler bildar ett index som i sig ger mer information än någon av dem var för sig.

3.2.3 Den sociala rymden

Pierre Bourdieus konstruktion av en social rymd är kanske ett kanske mer sofistikerat men lika handfast exempel (Bourdieu, 1986; jämför Broady, 1983). Grundtanken är att en människas samlade färdighet och förmåga att behärska sin omvärld kan beskrivas med ett begrepp: kapital. Detta kapital kan vara av två typer, kulturellt eller ekonomiskt. Varje individ beskrivs som innehavare av viss mängd och typ av kapital. Bourdieu beskriver samhället med hjälp av två axlar. Längs den vertikala beskrivs mängden kapital en person i ett samhälle har i förhållande till andra. Ju högre upp man befinner sig, desto mer kapital besitter man. Den horisontella axeln beskriver spektrat mellan en kulturell och en ekonomisk pol. Med ekonomiskt kapital avses såväl ekonomiskt välstånd som förmåga till och intresse för att hantera pengar och se dem växa. Det kulturella kapitalet består istället av förmåga till och intresse för att behärska det finkulturella området. Det handlar om att kunna diskutera konst, litteratur, filosofi och film.

I de övre etagen, vid den ekonomiska polen, finner vi till exempel företagsledare, och vid den kulturella till exempel professorer. I de undre etagen återfinns små människor med små röster. Det sociala rummet är egentligen tredimensionellt: förutom mängd och fördelning mellan kulturellt och ekonomiskt kapital sker ständiga förflyttningar, både av enskilda individer och av hela grupper. Förflyttningarna är både horisontella och transversala. En akademiker i karriären tillägnar sig mer och mer kulturellt kapital, och befordras uppåt, detsamma sker varje individ som gör karriärmässiga avancemang inom sin sfär. Transversala förflyttningar är ovanligare,

eftersom de förutsätter att en kapitaltyp skall ersättas av en annan. Möjligheten till förflyttningar gör Bourdieus sociala rum till en dynamisk bild av samhället.

Fördelarna med att ta Bourdieus sociala rum som utgångspunkt är framförallt två: för det första helhetssynen, som tillåter att allt relevant om människan inbegrips, för det andra att varje människa beskrivs i relation till **andra**. Den som har mycket kapital har det i kraft av att ha mer än andra.

Dynamiken i systemet går förlorad om man låter det frysas vid en specifik tidpunkt, och det måste man göra om man vill studera förhållandena vid en given tidpunkt. Ett sätt att lösa problemet är att ta hänsyn till en individs sociala ursprung. I det fallet får föräldrarnas position utgöra individens startpunkt, och de förflyttningar som individerna själva har gjort ger en historisk dynamik.

3.3 Individer och medieanvändning

Individens position i det sociala rummet blir hans specifika utkikspunkt. I det följande kommer jag att diskutera hur denna specifika utkikspunkt kommer att påverka individens praktik, med tonvikt på medieanvändning.

Placeringen i det sociala rummet kommer att ge avtryck i individens smak, värderingar och vanor, men också i motsatserna: avsmaken och tabuföreställningarna. Individens kapital, av vilket slag det än vara må, skall förvaltas. Det blir viktigt för individen att definiera, och ständigt återskapa och pröva, sina gränser gentemot andra människor. Han gör det med hjälp av attribut, eller i diskussioner. Den som har högt ekonomiskt kapital visar just det för sina medmänniskor, genom att köra en dyr bil, eller genom att välja att synas på bolagsstämmor. Ett exempel på grupperns diskussioner med omvärlden är de

Årligen återkommande avtalsförhandlingarna, där hela yrkeskategorier söker befästa och helst förbättra sin position i förhållande till andra.

Medieanvändningen ingår i det livsmönster som positionen ger, och medieval är exempel på val av attribut. Medieanvändningen ingår i den bild en människa har, och vill ge, av sig själv. Den är en del av människans samtal med sin omgivning, och hjälper till att klargöra individens position gentemot andra människor. Valet av tidning, till exempel, är ett val man gör på samma grunder som man väljer kläder, bil eller resmål. Förutsättningarna är i samtliga fall vilka tillgångar och intressen man har, och målet är att uppfylla den bild man har av sig själv, och bilden man vill ge utåt.

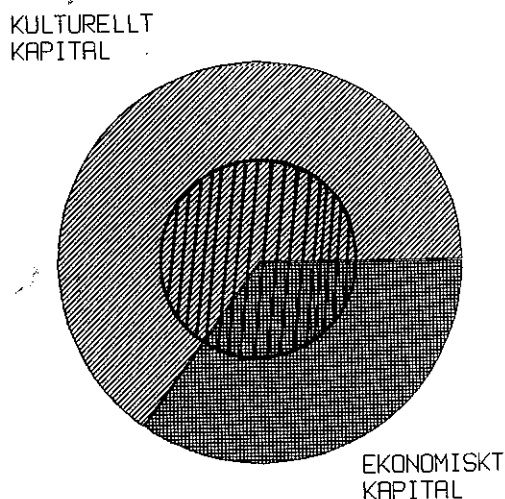
I kraft av att upprepa sina speciella strukturer för nyhetsvärdering, layoutprinciper, löpsedlar osv. utgör varje medium en värld i sig. Summan av mediets egna värderingar utgör världens gränser. När vi öppnar en tidning eller ser på TV utsätter vi oss för en specifik värld. Våra mediets gränser blir också våra gränser i medieanvändningen. Vi väljer ett speciellt media (en speciell tidning till exempel) därför att den värld det beskriver sammanfaller med vår världsuppfattning (jämför Anderson, 1989). Vår position sammanfaller med tidningens position. Eller: som ett led i en strävan efter förflyttning använder vi tidningen (som andra attribut) för att nå dit vi vill.

3.3.1 Bourdieu tillämpad - och tillämpningen tolkad

För att försöka klargöra hur tankarna om det sociala rummet kan användas för att åskådliggöra en individs förhållningssätt till sin omvärld, och samtidigt ta hänsyn till något av det mest centrala i förhållandet mellan lokala morgontidningar och riksspridda sådana, tanken om ett lokalt plan och ett riksplan, har jag gjort ett försök

att konstruera egna typer. Jag vill försöka konkretisera skillnaden mellan ett riksplan och ett lokalt plan på individnivå, samtidigt som jag tar hänsyn till de bourdieuska begreppet kapital, och åtskillnaden mellan kulturellt och ekonomiskt kapital. Relationer mellan individer ingår inte i denna åskådliggörning.

Det bourdieuska begreppet kapital motsvaras här av cirkelns storlek. Ju mer kapital en person är i besittning av, desto större blir cirkeln. Man kan också säga att en person med en större cirkel har tillgång till, eller behärskar, en större del av världen. Den yttre ringen beskriver världens gräns.

Den inre ringen beskriver intensiteten i personens liv i den lokala sfären. Den skall förstås som grad av rotning, och cirkelns storlek i förhållande till den yttre ringens storlek beskriver förhållandet mellan det lokala och det icke-lokala planet i personens värld. Saknas den inre ringen lever personen uteslutande på ett icke-lokalt plan. Saknas den yttre cirkeln lever personen enbart i en lokal värld.

Cirkeln delas av ett streck eller en vinkel. De två fält som bildas beskriver förhållandet som råder mellan indi-

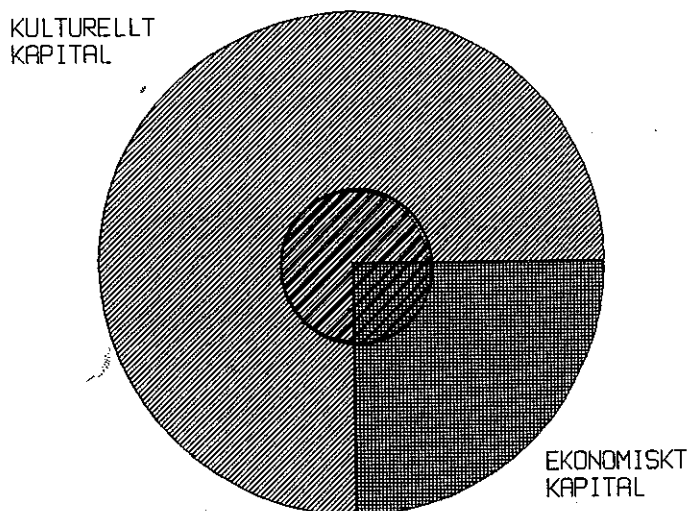
viden mängd av ekonomiskt och kulturellt kapital. Den

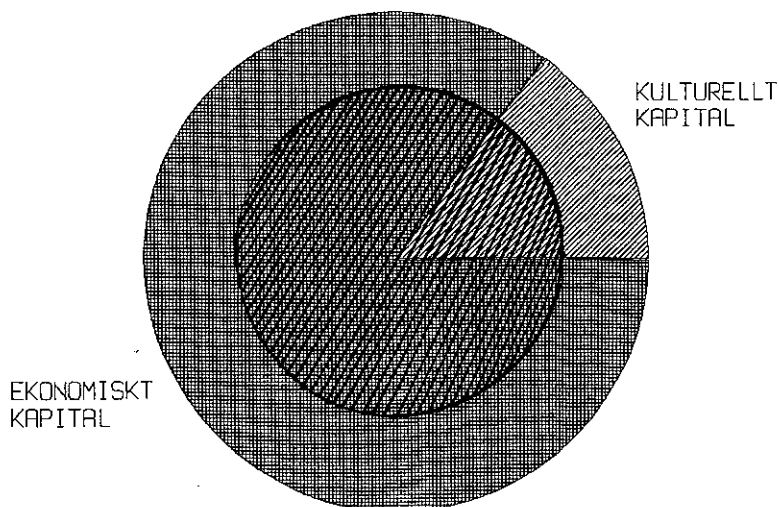
totala mängden av ekonomiskt respektive kulturellt kapital bestäms alltså dels av cirkelns totala storlek i förhållande till storleken på andra individers cirklar, dels av förhållandet mellan mängd ekonomiskt och mängd kulturellt kapital.

Man kan tänka sig några idealtyper:

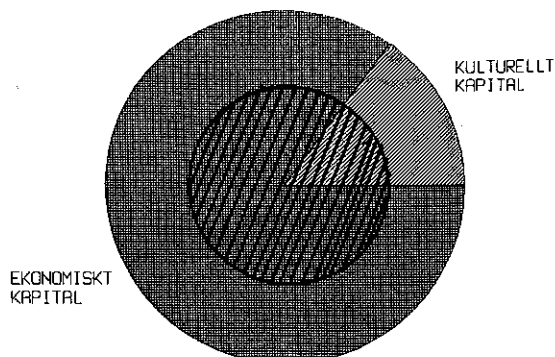
Det här är en kvinnlig, relativt nyutbildad, gymnasie-lärare i franska. Hon tycker att det är viktigt att lära känna den ort till vilken hon nyss flyttat.

Det här är en äldre hemmafru, vars tre äldsta barn alla flyttat hemifrån. Hennes man har en bensinstation, där hon hjälper till ibland. Hon spenderar mycket tid med sin mamma, som är sjuk och bor i närheten.

Det här är den äldre hemmafruns yngsta son. Han går i femte klass, spelar fotboll på fritiden och tittar en hel del på kabel-TV.

Skillnaden mellan individerna är stor, och den blir ännu större om man betänker vilka medel individerna använder för att upprepa sina livsmönster. Använder de alls massmedier? Är den lokala tidningen betydelsefull för deras lokala sfär? För två av de tre fyller säkert lokaltidningen en stor roll. Den äldre hemmafrun kanske läser högt för sin mamma varje dag, de diskuterar vilka gemensamma bekanta som dött, fått barn eller kommer att bli arbetslösa när fabriken i grannsamhället läggs ner. Läraren i franska lär sig kanske namn och utseende på sina elevers föräldrar genom att läsa mötesreferat från föreningar, och se bilder på jaktlag. Den äldre hemmafrun bibehåller och repeterar sin lokala sfär genom tidningen, läraren i franska utvidgar sin lokala sfär. Hon förflyttar sig i det lokala sociala rummet.

Den fotbollsspelande pojken läser kanske sportsidorna och serierna, för övrigt utgörs hans lokala sfär alldeles konkret av skolgården.

För den fotbollsspelande pojken är lokala medier av mycket liten betydelse för hans lokala sfär. Viktigare för honom är att se kabelkanaler, för då för han sina samtalsämnen.

En individs sammanlagda informationsbehov bör då bilda en cirkel som ser ut som individens egen cirkel - men möjligen med ett litet tillägg: den är i skala 1,5:1. Man behöver utrymme att växa. Det måste finnas lite mer än det man själv behöver. Däremot behöver det på intet vis vara massmedierna som i alla fall fyller informationsbehovet.

3.4 Och var står vi nu?

I kapitel tre har jag huvudsakligen försökt visa på tre lika viktiga saker: för det första att tidningsläsning är en vardaglig praktik, och en som vi dagligen ägnar mycket tid. Tidningsläsningen är, som andra vardagliga praktiker, avsedd att upprepa och återskapa vardagen, som individen känner den. Tidningens, och också andra regelbundet hållna massmediers, kärna är dessutom vardagsbegreppets kärna: en välkänd struktur omgärdar okänt innehåll. Vidare har jag beskrivit ett sätt att tala om en individs sociala situation som en helhet - i termer av att varje person har en unik position i det sociala rummet. För det tredje vill jag argumentera för att medieanvändningen i sig inte självklart fyller samma funktion för samtliga individer. Skillnader mellan olika individers medieanvändning följer samma mönster som övriga skillnader i smakhänseende i det sociala rummet.

På grundval av det ovan sagda kommer jag nu, i kapitel fyra, att formulera några idéer om hur det här med läsning av stockhockholmsmorgontidningar utanför Stockholm hänger ihop.

Avslutningsvis i kapitel två sade jag att jag kommer att analysera tidningsläsning som en funktion av en individs sociala situation. I kapitel tre modifierade jag begreppet, och införde Bourdieus teori om det sociala rummet för att bättre beskriva en individs sociala situation. Följaktligen kommer jag att se läsningen av stockholmsmorgontidningar som en funktion av en viss placering i det sociala rummet.

I kapitel tre beskrev jag också förhållandet mellan en individs lokala sfär och hans icke-lokala sfär. I den mån tidningar har relevans för en individs informationsbehov, och det vet vi att de har, faller det sig naturligt att de lokala tidningarna är de som kan fylla ett lokalt informationsbehov. De riksspridda morgontidningarna däremot, kommer att fylla ett icke-lokalt informationsbehov. Därmed inte sagt att de inte fyller behov som är viktiga, kanske rentav viktigare än behovet av lokal information, för individen.

De som läser stockholmsmorgontidningar gör det för att dessa tidningar beskriver en värld som stämmer med deras uppfattningar om världen. Individens placering i det sociala rummet bestämmer bättre än traditionella förklaringsvariabler benägenheten att läsa stockholmsmorgontidningar. De människor som väljer att läsa icke-lokala morgontidningar bör ha intressen som avviker från genomsnittets, och en vidare horisont än andra. De bör ha mer kapital än andra.

Vilka mönster valet mellan Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter följer är mer komplicerat. Vad som trots allt ter sig rimligt är att den som har mer ekonomiskt kapital än andra, och alltså befinner sig nära företagets och pengarnas värld, hellre väljer en tidning som prio-

riterar den fria företagsamheten framför en som inte gör det. I den mån han läser någon stockholmsmorgontidning bör Svenska Dagbladet bättre svara mot hans behov än Dagens Nyheter. Omvänt kommer den som har mer kulturellt kapital än andra att undvika att läsa den tidning som står ekonomin nära, och istället välja en som inte gör det.

Här ligger det möjligen nära till hands att vilja definiera läsaren av Svenska Dagbladet som en politisk tidningsväljare (jämför Björkqvist 1988, och mitt resonemang i avsnitt 2.1), och låta analysen ta avstamp i individens politiska intresse. Mot detta talar, som jag ser det, att läsning av Svenska Dagbladet primärt måste ses som läsning av en storstadsmorgontidning, och därför analyseras i de termer jag beskrivit. I valet mellan tidningar kan olika intressen spela in, och där kommer jag att likställa politiskt intresse med andra intressen, kulturintresse till exempel. Att vara intresserad av politik eller kultur liksom läsning av vissa tidningar blir här något som följer med en viss position, varför läsningen inte kan förklaras av intresset, eller tvärtom. Givet dessa förutsättningar kan naturligtvis partipolitiska band eller sympatier vara av vikt. I moderatororienterade kretsar, där Svenska Dagbladet är en viktig del av kulturen, blir läsandet av Svenska Dagbladet naturligtvis viktigt.

5 METODEN OCH MATERIALET

Uppgiften här är att undersöka och försöka förklara en aspekt av människors tidningsläsningssvanor. Vill man se detta som en empirisk fråga inskränker sig de möjliga metoderna grovt till två: antingen frågar man människor direkt, eller så ber man dem att skriftligen besvara en rad frågor. Fördelen med det senare tillvägagångssättet är att man på kort tid kan få svar från ett stort antal personer. Den största nackdelen är att man styr människors svar genom att be dem svara på på förhand formulerade frågor. Man ger inte möjlighet till motfrågor, och svars-personerna har inte heller möjlighet att själva formulera vad de tycker är viktigt. Jag kommer att använda mig av, och vidarebearbeta, med hjälp av postenkäter redan insamlat material. Därför kommer jag att få förlita mig till att de frågor jag använder mig av är rimligt ställda, och därför möjliga att besvara på ett rimligt sätt. I följande avsnitt kommer jag att redogöra för och diskutera de frågor jag kommer att använda.

5.1 Läsvanestudier

Inom projektet Dagspresskollegiet har lokala läsванеundersökningar genomförts så gott som årligen sedan 1981, vissa år har flera undersökningar gjorts. Metoden är i samtliga fall postenkäter. Det huvudsakliga syftet med undersökningarna är att kartlägga läsvanor av och förhållningssätt till en specifik ortspress. Detta innebär att frågeformulären främst är utformade för att kartlägga inställningen till och läsningen av lokala morgontidningar. Därutöver ställs allmänna frågor om medievanor, frågor som täcker förtroendet för olika medier, fritidsvanor eller frågor kring journalistik etik. Dessa senare frågor varierar i viss mån med vilka övriga projekt som finns vid institutionen vid undersökningstillfället.

Omkring en tredjedel av formulären upptas av bakgrundsfrågor, som fastställer svarspersonernas kön, ålder, utbildning, inkomst, föreningsaktivitet, yrke osv. Bakgrundsfrågorna förändras mycket litet över tid, förutom vad beträffar inkomstfrågan, som ges nya intervall i takt med inflationen.

5.2 Områdena

Underlaget i den här undersökningen är sex lokala studier som slagits ihop. Sammanlagt 5262 svarspersoner har plockats ihop från de lokala undersökningarna i Gästrikland (1986), Värmland (1987), Kalmar (1988), Jönköping (1989), nordvästra Skåne (1989) och sydöstra Skåne (1989). Förutom att samla så många individer som möjligt har urvalet gjorts på två kriterier: undersökningarna skall dels ligga så nära varandra i tid som möjligt, dels skall de vara genomförda i områden där stockholmstidningarna inte kan förutsättas ha någon lokal funktion, i form av annonser till exempel. En undersökning genomförd i Södermanland 1985 finns därför inte med i materialet.

5.2.1 Tidningssituation i de olika områdena

I Gästrikland (Gävle), Värmland (Karlstad), Kalmar och Jönköping finns det på den lokala marknaden både en borgerlig och en socialdemokratisk tidning. I Gävle, Karlstad och Kalmar föreligger konkurrens (definierat som att den mindre tidningen har en hushållstäckning på minst 20 procent). Smålands Folkblad i Jönköping har en mindre andel än så. I sydöstra Skåne dominerar Ystads Allehanda en del av undersökningsområdet (Ystad, Simrishamn och Tomelilla kommuner), under det att Ystads Allehanda och Skånska Dagbladet har ungefär lika stora marknadsandelar, omkring 40 procent vardera, i Skurup och Sjöbo. I nordvästra Skåne dominerar Helsingborgs Dagblad. I Skåne som

helhet finns också de i Malmö utgivna Sydsvenska Dagbladet och Arbetet, som på den lokala marknaden snarare fungerar som regionala tidningar än som storstadstidningar.

5.3 De relevanta frågorna

En standardfråga i formulären i de lokala läsvanestudierna täcker läsfrekvenser för olika tidningar. På en sexgradig skala från "6-7 dagar i veckan" till "aldrig" får svarspersonerna ange sin läsning av en rad namngivna tidningar, och ett öppet alternativ ger möjlighet att ange tidningar därutöver. Samtliga tidningar som enligt Tidningsstatistik AB har spridning i området namnges. Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet finns med i den fasta uppräkningslistan av tidningar i samtliga genomförda undersökningar. För exakt frågeformulering, se bilaga ett.

Jag kommer även att använda ytterligare en standardfråga, som dessvärre omstandardiserats över åren. Fram till och med värmlandsundersökningen 1987 ställdes en fråga kring hur **intresserade** svarspersonerna ansåg sig vara av en rad innehållskategorier i en morgontidning. Från och med kalmarundersökningen 1988 ställs samma fråga, med samma innehållskategorier, men nu gäller den hur **viktigt** man anser det vara att en morgontidning innehåller samma typer av innehåll. Två studier har en intressefråga, och fem studier en viktighetsfråga. Jag har valt att slå ihop de båda typerna av frågor till en, och använda de innehållskategorier som är gemensamma för minst fem av de sex studierna. Jag väljer att göra så här av det enkla skäl att jag annars skulle stått utan indikator på människors intressen. Hanteringen är möjligen tveksam, i det att intresse och viktighet faktiskt är olika saker. Å andra sidan visar det sig vid en jämförelse att människors svar på de två typerna av frågor inte skiljer

sig nämnvärt åt, vare sig vad beträffar nivåer eller inbördes rangordning av de olika innehållstyperna (Kratz, 1989).

Vidare kommer jag att använda uppgifter om kön, ålder, utbildning och yrke, baserade på frågor som formulerats identiskt i de sex undersökningarna. Bilaga fyra utgörs av en sammanställning över de aktuella frågorna.

5.4 Datamaterialet - problem och dess lösningar

Även om de respektive undersökningarna i stora stycken är identiska inställer sig ändå en rad tekniska problem:

5.4.1 Urvalens storlek

Urvalens storlek i förhållande till folkmängden i kommunerna varierar mellan undersökningarna. Detta beror på att man av kostnadsskäl försöker hålla antalet svarspersoner så lågt som möjligt i varje undersökning, utan att för den skull förlora i trovärdighet. På en ort med en dominerande tidning behövs ett relativt mindre urval än på en ort med tydlig konkurrens. I det senare fallet måste urvalet vara så stort att man kan räkna med att fånga så många läsare av varje tidning att de kan analyseras med hjälp av indelningar i olika grupper.

Här måste detta kompenseras med hjälp av viktning. Förfarandet innebär att man räknar fram hur stor andel av befolkningen som utgör svarsgrupp i varje kommun, och därefter matematiskt jämnar ut förhållandena genom att ge varje svarsperson en vikt som är större än ett på orter där andelen svarspersoner är mindre än genomsnittet, och en vikt som är mindre än ett på orter där andelen

svarspersoner är högre än genomsnittet. Praktiskt ger man förhållandet i ett område värde 1, och använder den kommunen som bas.

5.4.2 Svarsfrekvenserna

Andelen som verkligen besvarat formuläret varierar också mellan orterna. Tendensen är att andelen sjunker något för varje år, utan att insamlingstekniken förändras. Gästriklandsundersökningen 1986 hade en svarsfrekvens om 74 procent, mot 64 procent för de båda skånestudierna 1990. Den genomsnittliga svarsfrekvensen i materialet är 68 procent.

Bilaga två är en sammanställning över de undersökningar som ingår i studien med avseende på urval, svarsfrekvenser, viktning mm.

6 OPERATIONALISERINGAR

I följande kapitel kommer jag att redogöra för hur jag använder det material som står till mitt förfogande. Syftet är att empiriskt sätta tidningsläsning i det perspektiv som jag beskrev i kapitel två, och jag kommer att göra det med hjälp av det material jag beskrev i kapitel fem. Jag kommer att använda traditionella förklaringsfaktorer som kön, ålder, utbildning och yrke, samt kombinationer av flera faktorer. Antalet svars personer som analyserna baseras på kommer att variera efter vilka, och hur många, förklaringsfaktorer som används. Trots det stora antalet svars personer i materialet som helhet kommer indelningar efter två, eller tre, bakgrundsvariabler att medföra att antalet svars personer i vissa fall blir ganska lågt.

6.1 Begreppet kapital i praktiken

Bourdieu använder ofta utbildning som enda indikator på kapitalinnehav. Utbildningsmättet kommer också här att bli en viktig enskild egenskap hos varje person, men jag kommer också att försöka se i vilken utsträckning utbildning samverkar med andra egenskaper.

För att kunna föra människor till olika nivåer i det sociala rummet kommer jag att använda en bearbetning av den yrkeskategorisering som används inom Dagspresskollegiet. Yrkeskoden ger möjlighet att bestämma individers yrkesgrupps- och sektortillhörighet (Holmberg, Gilljam och Oskarsson 1987:323 ff), där yrkesgrupperna dels motsvarar en socialgruppskategorisering, dels i viss mån svarar mot utbildningens nivå. Sektorerna beskriver de samhälleliga fält inom vilka individerna är verksamma.

Att använda individers yrkesuppgifter för att föra dem till en viss plats i det sociala rummet innebär framförallt att man tar fasta på det samtidiga - den situation människor dagligen befinner sig i. Utbildningsmålet, å andra sidan, är en bestämning som grundar sig i en dåtid. Självklart kan man också argumentera för att utbildning i sig är en så viktig, och grundläggande, egenskap att den skall överställas en individs yrke. Genom att använda båda kategoriseringarna hoppas jag kunna ge en så mångsidig bild som möjligt.

Analyser efter yrkesgrupps- eller sektorstillhörighet kommer alltså att baseras på de individer som kunnat klassificeras efter yrke.

Yrkesgrupperna är sju:

1. industriarbetare
2. övriga arbetare
3. lägre tjänstemän
- * * *
4. tjänstemän i mellan-
ställning
5. högre tjänstemän
och storföretagare
6. småföretagare
7. jordbrukare

Jag kommer att låta grupperingen ovan beskriva en indelning efter mängd kapital. Jag har definierat arbetare och lägre tjänstemän som innehavare av mindre kapital än grupperna 4-7.

Sektorerna är fem:

1. jordbruk
2. produktion: tillverkning etc
3. cirkulation: handel, samfärdsel etc
4. reproduktion: vård, kultur, utbildning etc
5. förvaltning

De tre första sektorerna är tämligen självklara och oproblematiske. I jordbrukssektorn återfinns jordbrukare, lantarbetare, skogsarbetare, lantmätare, jägmästare etc. Inom produktionen finns människor anställda på olika nivåer i tillverkningsindustrin. I cirkulationssektorn affärsanställda, postanställda, sjömän, innehavare av rörelser etc. Reproduktionssektorn innefattar människor som sysslar med idéproduktion i någon form, men även hela vårdsektorn och gränsfall som innehavare av bilskolor. Till förvaltningssektorn har förts individer med förvaltande uppgifter inom alla typer av näringsgrenar, privata som offentliga. Här återfinns hela domstolsväsendet, bankanställda, brandkårer, polisen, tullen, kyrkan, försvaret, revisorer och advokater med egna byråer och anställda av andra.

Jag har valt att använda tre av sektorerna som indikatorer på innehav av **typ av kapital**. En sammanslagning av produktions- och cirkulationssektorerna ger en **ekonomisk pol**, och reproduktionssektorn får utgöra en **kulturell pol**. Individer verksamma inom sektorerna ett och fem faller alltså utanför den del av analysen som berör typ av kapital.

Kombinationen yrkesgrupp-sektor ger då fyra fält:

		verksamhetsområde		
		typ av kapital		
		produktion/ cirkulation/ ekonomiskt	reproduktion (kultur, vård, utbildning) kulturellt	
mängd kapi- tal	nivå	hög	3	4
		låg	1	2

1. Industriarbetare, övriga arbetare och lägre tjänstemän, verksamma inom tillverkningsindustri, handel och samfärdsel.
2. Arbetare och lägre tjänstemän verksamma inom vård, utbildning och kultursektorn.
3. Tjänstemän i mellanställning, småföretagare, högre tjänstemän och storföretagare verksamma inom tillverkningsindustri, handel och samfärdsel.
4. Tjänstemän i mellanställning, småföretagare, högre tjänstemän och storföretagare verksamma inom vård, utbildning och kultursektorn.

I den fortsatta analysen kommer jag att arbeta med såväl yrkesgrupps- och sektorsindelningar, som kategoriseringarna efter kapitalmängd, och kapitalmängd och kapitaltyp, som de fyra fälten ovan beskriver dem.

Jag vill fortfarande kunna ta hänsyn till utbildningsnivåns vikt, och dess samverkan med de kategoriseringar jag beskrivit. Tabell 6:1 beskriver utbildningsfördelningen i olika yrkesgrupper. Tabellen är baserad på det antal personer som lämnat uppgifter om såväl yrke som utbildning.

Bland arbetare, småföretagare och jordbrukare dominerar de lågutbildade. Bland de lägre tjänstemännen är de medelutbildade i majoritet. De högutbildade utgör majoriteter

och bland tjänstemännen i mellanställning och i gruppen av högre tjänstemän/storföretagare. Utbildningsmässiga skillnader bör alltså slå igenom även i yrkesgruppsindelningar.

Tabell 6:1 Utbildningsfördelning i olika yrkesgrupper* (procent) viktat

utbildningsnivå	1	2	3	4	5	6	7
låg	73	67	31	24	11	58	66
medel	24	29	54	36	37	27	28
hög	2	4	15	40	52	15	5
antal svars- personer	629	970	508	794	441	161	156

- * 1. industriarbetare   5. högre tjänstemän
 2. övriga arbetare   och storföretagare
 3. lägre tjänstemän   6. småföretagare
 4. tjänstemän i mellan-   7. jordbrukare
 ställning

Inom jordbruk, produktion och cirkulation dominerar lågutbildade (tabell 6:2). Inom förvaltningen är drygt 50 procent medelutbildade, under det att reproduktionssektorn visar en jämnare fördelning över utbildningsgrupperna. De lågutbildade utgör dock den minsta gruppen i reproduktionssektorn.

Tabell 6:2 Utbildningsfördelning i olika sektorer (procent) viktat

utbildningsnivå	jordbruk	produktion	cirkulation	reproduktion	förvaltning
låg	62	59	61	24	24
medel	28	30	32	30	53
hög	10	11	8	46	23
antal svars- personer	242	1010	955	813	639

Tabell 6:3 visar hur utbildningsfördelningen ser ut i grupperna av mindre (arbetare och lägre tjänstemän) respektive större mängd kapital. I gruppen av individer med lågt kapital är 60 procent lågutbildade, i gruppen av individer med större mängd kapital är andelen högutbildade 41 procent. Andelen lågutbildade med högt kapital är högre än andelen högutbildade med lågt kapital.

Tabell 6:3 Utbildningsfördelning per mängd kapital (procent) viktat

utbildningsnivå	lågt	högt
låg	60	23
medel	34	36
hög	6	41
antal svarspersoner	1778	1000

Om grupperna även fördelas efter typ av kapital (tabell 6:4), blir mönstret överraskande annorlunda: det är framför allt de som har en hög mängd av kulturellt kapital som har hög utbildning (de högutbildade utgör 74 procent av gruppen), under det att de med högt ekonomiskt kapital är låg- eller medelutbildade. Detta tyder på att de med ledande befattningar inom tillverkningsindustri, handel och samfärdsel inte har hög utbildning i tillnärmelsevis samma utsträckning som de med ledande befattningar inom reproduktionssektorn.

Tabell 6:4 Utbildningsfördelning per mängd och typ av kapital viktat (procent)

utbildningsnivå	ekonomiskt kapital lågt	ekonomiskt kapital högt	kulturellt kapital lågt	kulturellt kapital högt
låg	69	39	47	6
medel	28	38	44	18
hög	3	23	10	76
antal svars- personer	1390	575	388	425

Mönstret kan finfördelas ytterligare. Yngre generationer är i allmänhet mer välutbildade än äldre, vilket innebär att en fördelning efter utbildning i de flesta fall är beroende av åldersammansättningen i populationen. Den prestige en studentexamen från 1950 ger inte är inte heller densamma som den en studentexamen från 1980 ger, den kanske istället kan jämföras med en högskoleexamen från samma år. Det innebär att den som är äldre och medelutbildad i prestigeavseende kan jämföras med en yngre högutbildad. Utbildningen kan ses som relativ i förhållande till andras, och nivån avgörs av hur många i generationen som befinner sig på en högre eller lägre nivå.

I tabell 6:5 framgår hur en majoritet i den äldsta åldersgruppen överlag är lågutbildad, med undantag för dem med högt kulturellt kapital. I den yngsta åldersgruppen är andelen lågutbildade lägre, tyngdpunkten har förskjutits mot medelutbildning.

Tabell 6:5 Utbildningsfördelning per mängd och typ av kapital i olika åldersgrupper* (procent) viktat

utbildningsnivå	ekonomiskt kapital						kulturellt kapital					
	1	lågt		högt		3	1	lågt		högt		3
låg	36	74	84	12	34	50	18	48	75	5	3	9
medel	58	23	14	52	36	38	72	38	24	26	10	27
hög	7	3	2	36	31	12	10	14	1	69	88	64

antal svarspersoner

297 531 552 56 261 256 107 166 113 49 216 160

* åldersgrupp 1 15-29 år
 åldersgrupp 2 30-49 år
 åldersgrupp 3 50-75 år

Fördelningen efter mängd och typ av kapital, med kontroll för ålder och utbildning ger alltså ett mönster som tar hänsyn till position i förhållande till andra, till daglig miljö och till generationens förhållande till andra generationer.

Indelningen efter mängd och typ av kapital ger inget perfekt samband mellan positionens nivå och utbildningsnivå. Möjlighet finns, till exempel, att kombinera låg utbildning med hög position. Det innebär att vi kan undersöka om den lågutbildade som vistas i en miljö med högre prestige frångår det mönster som hans utbildningsnivå "bör" ge honom. Grundförutsättningen är att utbildningsnivån i tiden ligger före den position som yrkeslivet ger en individ. Omvänt kan man också argumentera för att varje individ skaffar sig en utbildning som vid en specifik tidpunkt ger honom den position han eftersträvar. Yrkesvalet ligger före utbildningen i tiden, och yngres högre utbildning i ett visst yrke kan förklaras av att kraven på formell utbildning ökar.

Vi har sett hur man i normalfallet återfinns i en position som utbildningsnivån med mer eller mindre självklarhet ger, men att det också sker förflyttningar såväl uppåt som neråt. Vertikala förflyttningar kan vi inte kartlägga, eftersom vi saknar uppgifter om utbildningens kvalité. Utbildningsfrågan gör ingen skillnad på naturvetenskapligt eller humanistiskt gymnasium, och inte heller på civilingenjörs- och bibliotekarielinjer inom högskolan. Uppgifter om föräldrars yrke, som skulle kunna beskriva en individs sociala förflyttning från föräldrahem till eget liv, saknas också.

6.2 Index - alternativ till kategorimått?

Kent Asps konstruktion av ett index över individers kognitiva resurser baserar sig på traditionella bakgrundsvariabler (Asp 1986). Han låter kön, ålder, utbildning och yrke bilda index för kognitiva resurser, och det grundar han på en rad antaganden. För det första, att män socialiseras till politiskt deltagande/intresse i högre grad än kvinnor. Därför får män en resurspoäng i kraft av att de just är män, kvinnor får ingen. För det andra, att människor över 60 år har mindre möjlighet att förstå det samhälle vi lever i. Därför ger Asp människor under 60 år en poäng, och de över 60 år får ingen. För det tredje antar Asp att graden av utbildning har betydelse för ens förmåga att förstå ett samhällsligt problem. Därför får människor som har gått folk- eller yrkesskola en poäng, de som gått grund- eller realskola får två poäng och de som tagit studentexamen eller studerat vid universitet får tre poäng. För det fjärde gör Asp en skillnad mellan att vara kroppsarbetare (att arbeta fysiskt) och att vara tjänsteman (att arbeta intellektuellt). Tjänstemän, företagare och studerande får en poäng, industriarbetare, övriga arbetare och jordbrukare får ingen poäng.

Asp använder sitt index (och ett flertal andra) i syfte att fånga in faktorer som har betydelse för människors inställning och ställningstaganden i kärnkraftsfrågan, och deras val i folkomröstningen om kärnkraft 1980. Detta (det sammanhang där de teoretiska övervägningarna har sin relevans) påverkar förstås operationaliseringen. I ett annat sammanhang kan samma index modifieras.

Med de fyra bakgrundsvariablerna (kön, ålder, utbildning och yrke) som grund kan ett snarlikt index konstrueras, i avsikt att beskriva människors mängd och fördelning av kulturellt och ekonomiskt kapital. Begreppet kapital går till viss del ihop med det Asp vill benämna kognitiva resurser. Båda beskriver den bas människor har för att förstå eller behärska sin omgivning.

Själva indexkonstruktionen innebär dock stora problem. Om man skall kunna addera värden till varandra måste man vara säker på hur de förhåller sig till varandra. Asps konstruktion bygger, till exempel, på antagandet att egenskapen att vara under 60 år är lika mycket värd som egenskapen att vara tjänsteman. Jag vill inte försöka värdera enskilda egenskaper på motsvarande sätt, eftersom jag misstänker att det mer komplicerar än förenklar. Jag kommer därför att arbeta med enkla kategorimått, och använda dem som indikatorer.

6.3 Praktiken

I de tre följande kapitlen kommer jag för det första att använda de tre traditionella kategoriindelningarna efter kön, ålder och utbildning. Vidare kommer jag att använda begreppet kapital i en tolkning efter den vidarebearbetning av yrkesuppgifter som jag beskrev i avsnitt 6.1. Varje analys efter indelning efter mängd och typ av kapital kommer jag dels att grundlägga med analyser efter yrkes-

grupper och sektorer, dels vidareanalysera med kontroller för utbildnings- och åldersfördelning inom de olika kapitalgrupperna.

Jag kommer att använda uppgifter om intresse för/viktighet hos innehållskategorier i morgontidningar som indikator på individers och grupperns intressemönster.

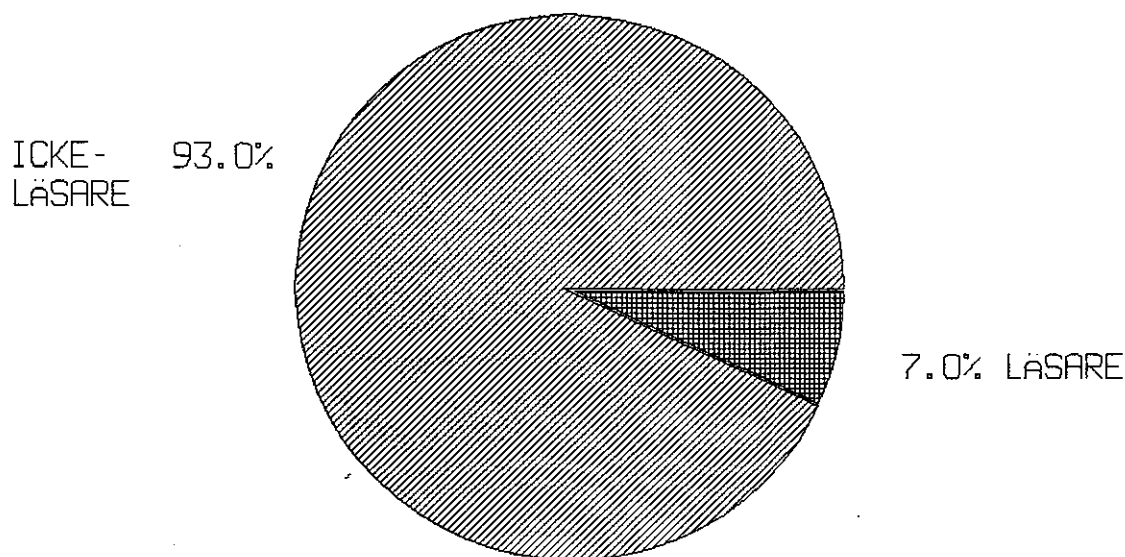
Kapitel sju kommer att beskriva människors allmänna tendens att läsa stockholmsmorgontidningar. Någon skillnad mellan Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet görs inte här, siffrorna är sammanslagningar av värdena för Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Valet mellan de två tidningarna beskrivs i kapitel åtta.

Syftet är att fånga och söka belysa ett vanemässigt beteende, och i den mån vi kan tala om tidningsläsning som en vardagshandling måste det upprepas och vara en del av de flesta av våra vardagar. Tyngdvikten i såväl kapitel sju som kapitel åtta kommer att ligga vid regelbunden läsning, och regelbundenhetskravet sätts till fyra dagar per vecka.

7.1 Läsning av stockholmsmorgontidningar totalt och i olika grupper

Andelen som läser stockholmsmorgontidningar i landsorten minst fyra dagar per vecka är sju procent (figur 7:1). Motsvarande siffra för lokala morgontidningar i olika områden i Sverige är omkring 80 procent (Björkqvist, 1988a, 1988b; Kratz, 1989, 1990a, 1990b; Severinsson, 1990). I Stockholm är läsningen av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet (som fungerar som lokala morgontidningar i Stockholm) markant lägre än läsningen av lokala morgontidningar i landsorten (Björkqvist, 1988c).

Figur 7:1 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka (procent) viktat

antal svarspersoner: 5214

En indikation på om de människor som läser stockholmsmorgontidningar också regelbundet läser lokala morgontidningar får man om man studerar andelen dagstidningsläsare i de sex områden som ingår i materialet. Tabellerna (bilaga 3) är konstruerade så att det stegvis till andelen läsare av lokala morgontidningar läggs läsare av icke-lokala morgontidningar och läsare av kvällstidningar, så att alla dessa till slut bildar andelen dagstidningsläsare. Är differensen mellan andelarna för "lokal morgontidning" och "morgontidning" liten indikerar det att endast ett fåtal enbart läser en icke-lokal morgontidning, är differensen större är andelen läsare större.

I fyra av sex områden som ingår i studien är differenserna mellan "lokal morgontidning" och "morgontidning" mycket små. De två undersökningarna genomförda i Skåne visar större skillnader, och en rimlig tolkning är att detta beror på tidningssituationen. Malmötidningarna Sydsvenska Dagbladet och Arbetet har definierats som icke-lokala tidningar.

De genomsnittliga sju procent som läser stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka fördelar sig ojämnt över olika grupper av människor (tabell 7:1). Läsarna är något fler bland män än bland kvinnor, och något fler bland de äldre än bland de yngre. Tydligast är skillnaderna mellan olika utbildningsgrupper, närmare 20 procent av de högutbildade är regelbundna läsare av stockholmsmorgontidningar, mot endast tre procent av de lågutbildade.

Tabell 7:1 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra gånger per vecka i grupper (procent) viktat

	kön		ålder			utbildning		
	män	kv	15-29	30-49	50-75	låg	medel	hög
andel läsare	8	6	5	7	8	3	7	18
antal svars- personer	2212	2325	1129	1726	1670	2114	1586	868

Skillnaderna är också påfallande mellan olika yrkesgrupper (tabell 7:2). Andelen läsare är absolut högst, närmare en femtedel, bland högre tjänstemän och storföretagare. Andelarna läsare bland tjänstemän i mellanställning och jordbrukare är också högre än i andra yrkesgrupper.

Tabell 7:2 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar i olika yrkesgrupper (procent) viktat

	ind. arb.	övr. arb.	lägr. tjm	mel. tjm	högr. tjm	små- föret.	jord- br
andel läsare	2	3	3	12	17	4	11
antal svars- personer	625	962	509	791	438	161	154

Anställda inom reproduktion och förvaltning och jordbruk läser stockholmsmorgontidningar i högre utsträckning än anställda inom produktion och cirkulationssektorerna (tabell 7:3).

Tabell 7:3 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar per sektorstillhörighet (procent) viktat

	jord- bruk	prod. tillv.	cirk. handel	reprod. vård, kult.	för- valtn.
andel läsare	9	5	4	10	10
antal svars- personer	237	1001	952	811	639

7.2 Läsning av stockholmsmorgontidningar i grupper med olika mängd och typ av kapital

Kombinationen av yrkesgruppstillhörighet och sektorstillhörighet ger ett tydligare mönster än var och en av kategorierna för sig (tabell 7:4). Bland dem som definierats som innehavare av mycket kapital är läsning av stockholmsmorgontidningar en långt mer utbredd vana än bland dem som definierats som innehavare av litet kapital.

**Tabell 7:4 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar
minst fyra dagar per vecka per mängd kapital
(procent) viktat**

	litet kapital	mycket kapital
andel läsare	3	13
antal svars- personer	2250	1390

Innehavare av mycket kulturellt kapital läser stockholmsmorgontidningar i högst utsträckning av alla, andelen bland dem är dubbelt så stor som bland dem med mycket ekonomiskt kapital (tabell 7:5). Andelen läsare är absolut minst i gruppen med lågt kulturellt kapital.

**Tabell 7:5 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar
minst fyra dagar per vecka per mängd och
typ av kapital (procent) viktat**

	ekonomiskt kapital		kulturellt kapital	
	litet	mycket	litet	mycket
andel läsare	3	8	1	18
antal svars- personer	1383	570	386	425

En fördelning efter utbildning i de läsintensivaste grupperna, de med högt ekonomiskt och kulturellt kapital, visar att högutbildade läser stockholmsmorgontidningar i högst utsträckning, såväl i gruppen med högt ekonomiskt kapital som i gruppen med högt kulturellt kapital (tabell 7:6). I gruppen med högt kulturellt kapital läser även de medelutbildade stockholmsmorgontidningar i hög utsträckning.

Tabell 7:6 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka bland individer med mycket kapital i olika utbildningsgrupper (procent) viktat

	<u>högt ekonomiskt kapital</u>			<u>högt kulturellt kapital</u>		
	låg	medel	hög	låg	medel	hög
	utbildning			utbildning		
andel läsare	2	6	19	3	16	20
antal svars- personer	243	208	119	28	82	314

I en uppdelning i såväl ålders- som utbildningsgrupper visar det sig att det i grupperna med högt ekonomiskt och kulturellt kapital främst är äldre med medel- eller hög utbildning som läser stockholmsmorgontidningar (tabell 7:7). Bland de medelålders (åldersgruppen 30-49 år) läser de högutbildade i hög utsträckning. Medelålders med högt kulturellt kapital och medelutbildning läser även de stockholmsmorgontidningar i relativt hög utsträckning.

Tabell 7:7 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar minst fyra dagar per vecka bland individer med mycket kapital i olika utbildnings- och åldersgrupper (procent) viktat

	<u>högt ekonomiskt kapital</u>			<u>högt kulturellt kapital</u>		
	låg	medel	hög	låg	medel	hög
	utbildning			utbildning		
15-29 år	0	4	4	0	0	6
30-49 år	2	1	17	0	9	20
50-75 år	1	13	33	5	24	25
<u>totalt</u>	2	6	19	3	16	20
antal svarspersoner						
15-29	7	29	20	2	13	33
30-49	97	89	74	10	24	182
50-75	137	90	25	16	45	99
totalt	243	208	119	28	82	314

Det finns en väsentlig skillnad mellan grupperna med ekonomiskt respektive kulturellt kapital: i gruppen med högt kulturellt kapital läser medel- och högutbildade i lika stor utsträckning (andelar om 24 respektive 25 procent), i gruppen med högt ekonomiskt kapital är motsvarande skillnad 20 procentenheter (andelar om 13 respektive 33 procent).

8 VALET MELLAN DAGENS NYHETER OCH SVENSKA DAG- BLADET

Kapitlet avser främst att illustrera mönster i valet mellan Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet, bland dem som regelbundet läser stockholmsmorgontidningar. Siffrorna bör läsas i skenet av dem som redovisades i kapitel sju.

8.1 Läsning av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet totalt och i olika grupper

Andelen som läser Dagens Nyheter minst någon gång per vecka är dubbelt så stor (sammanlagt 15 procent) som andelen som läser Svenska Dagbladet (åtta procent) lika ofta (tabell 8:1). Andelen som regelbundet (definierat som minst fyra dagar per vecka) läser Dagens Nyheter är fyra procent, och andelen regelbundna läsare är lika stor för Svenska Dagbladet. 78 procent läser aldrig Svenska Dagbladet, 64 procent läser aldrig Dagens Nyheter. Jämfört med den totala andelen läsare av stockholmsmorgontidningar, sju procent (se avsnitt 7.1), är den sammanlagda andelen läsare här åtta procent. Detta innebär att det finns en mycket marginell överlappning mellan de två tidningarna.

Tabell 8:1 Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet (procent) viktat

tidning	6-7 ggr/ vecka	4-5 ggr/ vecka	2-3 ggr/ vecka	en gång per vecka	mer sällan	ald- rig
Dagens Nyheter	3	1	3	8	21	64
Svenska Dagbladet	3	1	1	3	14	78

antal svarspersoner 4568

I valet mellan Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet finns inga skillnader mellan män och kvinnor (tabell 8:2), däremot väljer äldre hellre Svenska Dagbladet, och Dagens Nyheter har en övervikt i åldersgruppen 30-49 år. Dominansen av högtbildade är lika tydlig för båda tidningarna.

Tabell 8:2 Läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet minst fyra gånger per vecka i grupper (procent) viktat

tidning	kön		ålder			utbildning		
	män	kv	15-29	30-49	50-75	låg	medel	hög
Dagens Nyheter	4	3	3	5	3	2	3	10
Svenska Dagbladet	4	4	2	3	6	1	4	10

antal svars-
personer 2212 2325 1129 1726 1670 2114 1586 868

Dagens Nyheter har en övervikt bland tjänstemännen i mellanställning (tabell 8:3). Högre tjänstemän och stora företagare väljer hellre Svenska Dagbladet.

Tabell 8:3 Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet i olika yrkesgrupper (procent) viktat

tidning	ind. arb.	övr. arb.	lägr. tjm	mel. tjm	högr. tjm	små-föret.	jord-br
Dagens Nyheter	2	2	1	8	8	2	5
Svenska Dagbladet	1	1	2	5	11	2	6

antal svars-
personer 625 962 509 791 438 161 154

Verksamma inom reproduktion väljer i viss mån Dagens Nyheter framför Svenska Dagbladet (tabell 8:4). I övrigt är skillnaderna mellan tidningarna mycket små.

Tabell 8:4 Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet per sektorstillhörighet (procent) viktat

tidning	jord- bruk	prod. tillv.	cirk. handel	reprod. vård, kult.	för- valtn.
Dagens Nyheter	4	2	3	6	5
Svenska Dagbladet	5	3	2	4	6
antal svars- personer	237	1001	952	811	639

8.2 Läsning av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet i grupper med olika mängd och typ av kapital

Läsningen av såväl Svenska Dagbladet som Dagens Nyheter är markant vanligare bland dem med mycket kapital än bland dem med litet (tabell 8:5). Tidningarna visar identiska siffror.

Tabell 8:5 Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet minst fyra dagar per vecka per mängd kapital (procent) viktat

tidning	litet kapital	mycket kapital
Dagens Nyheter	2	7
Svenska Dagbladet	2	7
antal svarspersoner	2250	1390

Innehavarna av mycket kulturellt kapital läser såväl Dagens Nyheter som Svenska Dagbladet i högre utsträckning än andra grupper (tabell 8:6). De med högt ekonomiskt kapital läser Svenska Dagbladet i högre grad än de med lågt, och de med lågt kulturellt kapital läser vare sig Svenska Dagbladet eller Dagens Nyheter.

Tabell 8:6 Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet minst fyra dagar per vecka per mängd och typ av kapital (procent) viktat

tidning	ekonomiskt kapital		kulturellt kapital	
	litet	mycket	litet	mycket
Dagens Nyheter	2	4	0	11
Svenska Dagbladet	1	5	0	8
antal svars- personer	1382	570	386	425

Kombinationen av hög utbildning och högt ekonomiskt kapital ger hög läsning av såväl Dagens Nyheter som Svenska Dagbladet (tabell 8:7). I gruppen med högt kulturellt kapital väljer de med medelutbildning Svenska Dagbladet, och de högutbildade Dagens Nyheter.

Tabell 8:7 Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet bland individer med mycket kapital i olika utbildningsgrupper (procent) viktat

tidning	<u>högt ekonomiskt kapital</u>			<u>högt kulturellt kapital</u>		
	låg	medel	hög utbildning	låg	medel	hög utbildning
Dagens Nyheter	1	2	11	3	6	13
Svenska Dagbladet	1	5	10	0	11	8
antal svars- personer	243	208	119	28	82	314

Den största andelen läsare av Dagens Nyheter finns bland dem i åldersgruppen 30-49 år, med högt kulturellt kapital och hög utbildning, samt bland dem i åldersgruppen 50-75 år, med högt ekonomiskt kapital och hög utbildning (tabell 8:8). Högsta andelarna läsare av Svenska Dagbladet finns bland de äldsta med hög utbildning och högt ekonomiskt kapital, och bland de äldsta med medel- eller hög utbildning och högt kulturellt kapital.

Tabell 8:8 Andel läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet bland individer med mycket kapital i olika utbildnings- och åldersgrupper (procent) viktat

tidning/ ålder	<u>högt ekonomiskt kapital</u>			<u>högt kulturellt kapital</u>		
	låg	medel	hög utbildning	låg	medel	hög utbildning
Dagens Nyheter						
15-29 år	0	0	0	0	0	3
30-49 år	1	0	12	0	9	17
50-75 år	1	4	16	5	6	10
<u>totalt</u>	1	2	11	3	6	13
Svenska Dagbladet						
15-29 år	0	4	4	0	0	3
30-49 år	0	1	9	0	0	4
50-75 år	2	9	18	0	19	16
<u>totalt</u>	1	5	10	0	11	8
antal svarspersoner						
15-29	7	29	20	2	13	33
30-49	97	89	74	10	24	182
50-75	137	90	25	16	45	99

Den äldsta åldersgruppen med hög utbildning och högt ekonomiskt kapital läser alltså såväl Dagens Nyheter som Svenska Dagbladet i hög utsträckning. Åldersgruppen 30-49 år med hög utbildning och högt ekonomiskt kapital läser också båda tidningarna i hög grad, men med en viss övervikt för Dagens Nyheter.

I gruppen med högt kulturellt kapital blir valet mellan tidningarna tydligare: åldersgruppen 30-49 år med hög utbildning läser Dagens Nyheter, åldersgruppen 50-75 år med medel- eller hög utbildning läser Svenska Dagbladet.

I samtliga fall är läsningen låg eller obefintlig bland lågutbildade. De äldsta med högt kulturellt kapital och låg utbildning utgör ett undantag, fem procent läser Dagens Nyheter regelbundet.

För gruppen med högt kulturellt kapital kan vi alltså tala om ett tidningsval, som är beroende av ålder och utbildning.

För att ytterligare belysa hur de sju procent som regelbundet läser stockholmsmorgontidningar skiljer sig från andra läsare skall vi nu gå in på människors intresse för olika typer av innehåll i morgontidningar. De olika intressemönstren blir en indikator på hur olika kategorier av människor ser på sin omvärld, eller snarare: vad de ser i sin omvärld. Det intresse som de uttrycker kommer att förstås som vidare än att bara gälla tidningsinnehåll. Vi antar att den som uttrycker ett starkt intresse för sport först och främst har ett sportintresse, vilket därefter ger att han är intresserad av att läsa om sport i morgontidningar. Tidningsinnehållet blir ett forum, jämförbart med andra, där ett intresse avses i praktiken.

Man kan naturligtvis ändå inte bortse från att det just gäller innehåll i morgontidningar här, vid sidan av en allmän intresseinriktning uttrycker människor också ett intresse för tidningsinnehåll, och för morgontidningar i sig (jämför Strid 1989). I analysen kommer jag att hänvisa till samtliga tre nivåer.

9.1 Allmänna intresseprofiler

Tabell 9:1 beskriver intresseprofilen för samtliga svars-personer, och blir i det en form av riksläkare. Det är från detta grundmönster som läsarna av stockholmsmorgontidningar, och andra undergrupper, avviker. I tabellen presenteras dels andelen svars-personer som anger sig vara mycket intresserade av en viss typ av innehåll, dels andelen som säger sig vara helt ointresserade av de olika innehållskategorierna.

Högst rangordnas inrikesnyheter och radio/TV-material. Därefter följer i tur och ordning lokala affärsannonser, utrikesnyheter, miljö, arbetsmarknad och familjenyheter. Kultur och serier visar lägst andelar mycket intresserade, och dessa två innehållskategorier är högst andelar också ointresserade av.

Tabell 9:1 Andelar mycket respektive inte alls intresserade av olika innehållskategorier (procent) viktat

innehållskategori	mycket intresserade	inte alls intresserade
sport	26	19
familjenyheter	25	8
insändare	17	7
inrikesnyheter	36	2
politik	21	9
ledare och kommentarer	17	15
utrikesnyheter	26	5
radio/TV	32	4
miljö	26	4
arbetsmarknad	25	6
kommunalpolitik	21	9
kultur	12	20
lokala affärsannonser	28	6
veckoannonser	23	8
småannonser	16	9
serier	12	33

antal svars personer 4563

Kvinnor uppger sig allmänt mycket intresserade av fler innehållskategorier än män (tabell 9:2). Männens utmärker sig närmast för sitt starka intresse för sport. Intresset blir allmänt starkare för flera innehållskategorier med ökad ålder, endast radio/TV, arbetsmarknad och serier visar motsatt mönster, dvs ett högre intresse bland de yngre än bland de äldre. Intresset för tyngre material, som politik, ledare och kommentarer, utrikesnyheter och kultur ökar kraftigt med ökad utbildning. Lågutbildade är mer intresserade än högutbildade av sport, familjenyheter, insändare och radio/TV.

Tabell 9:2 Andelar mycket intresserade av olika innehållskategorier i grupper (procent) viktat

innehålls- kategori	kön		ålder			utbildning		
	män	kv	15-29	30-49	50-75	låg	medel	hög
sport	38	14	29	25	24	30	24	19
familjenyheter	16	37	18	21	39	33	23	17
insändare	12	22	14	12	24	20	15	13
inrikesnyheter	33	42	30	37	44	35	38	44
politik	23	22	13	21	31	18	21	37
ledare och kom- mentarer	17	16	7	12	28	15	16	22
utrikesnyheter	27	27	27	27	28	20	28	43
radio/TV	28	39	43	23	39	36	34	26
miljö	24	33	24	26	35	28	28	30
arbetsmarknad	23	29	29	27	22	24	27	26
kommunalpolitik	22	25	11	24	32	23	22	28
kultur	9	17	10	11	17	8	13	25
lokala affärs- annonser	22	35	23	26	35	30	29	24
veckoannonser	13	29	17	19	27	24	20	18
småannonser	13	18	17	14	16	17	16	12
serier	13	11	30	7	5	11	15	10

antal svars- personer	1882	1957	956	1531	1341	1767	1376	701
--------------------------	------	------	-----	------	------	------	------	-----

9.2 Intresseprofiler hos läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet

Här görs en åtskillnad mellan dem som å ena sidan inte läser vare sig Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet och å andra sidan dem som läser antingen den ena tidningen eller den andra. Den tydligaste skillnaden mellan ickeläsare och läsare av Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet är att ickeläsarna i stort följer det mönster som tabell 9:1 beskriver. Ickeläsarna har ett starkare intresse för sport, familjenyheter, insändare, radio/TV, vecko- och småannonser än vad läsarna av stockholmsmorgontidningar har (tabell 9:3). Läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet har ett starkare intresse än ickeläsarna för en rad tyngre innehållskategorier: inrikesnyheter, politik, ledare och kommentarer och utrikesnyheter.

ter. För samtliga fyra innehållstyper är avvikelserna störst för läsarna av Svenska Dagbladet. Läsare av Dagens Nyheter har ett starkare intresse för arbetsmarknad än såväl icke-läsare som läsare av Svenska Dagbladet. På motsvarande sätt har DN-läsarna ett svagare intresse för lokala affärsannonser än de två övriga grupperna.

Tabell 9:3 Andelar mycket intresserade av olika innehållskategorier bland icke-läsare respektive läsare av Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet minst fyra gånger per vecka (procent) viktat

	ickeläsare	läsare av Dagens Nyheter	läsare av Svenska Dagbladet
sport	27	21	20
familjenyheter	26	13	20
insändare	18	11	10
inrikesnyheter	35	40	52
politik	20	38	48
ledare och kommentarer	15	27	44
utrikesnyheter	24	41	49
radio/TV	33	25	26
miljö	26	27	36
arbetsmarknad	25	34	24
kommunalpolitik	21	22	26
kultur	11	23	34
lokala affärsannonser	29	21	26
veckoannonser	24	16	19
småannonser	16	9	9
serier	12	14	9
antal svars- personer	4504	138	155

Tidigare har vi kunnat konstatera hur läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet mest följt det mönster som högutbildade traditionellt gör. I det följande skall vi se hur väl detta mönster avspeglar sig i utbildningsmässiga skillnader inom grupperna av läsare av de båda tidningarna. Bland läsarna av Dagens Nyheter är lågutbildade

starkast intresserade av sport, familjenyheter och veckoannonser (tabell 9:4). De högutbildade är starkast intresserade av in- och utrikesnyheter, ledare och kommentarer, politik, kommunalpolitik och kultur. Svenska Dagbladets läsare visar ett mindre förutsägbart mönster. Kulturintresset är det tydligaste exemplet. Här visar Dagens Nyheters läsare en tydlig skala: ingen av de lågutbildade är mycket intresserade av kultur, 20 procent av de medelutbildade är mycket intresserade och 40 procent av de högutbildade är mycket intresserade av kultur. För Svenska Dagbladet är närmare 30 procent av de lågutbildade mycket intresserade av kultur, 40 procent av de medelutbildade och 34 procent av de högutbildade. Det tyngre materialet, för vilket Dagens Nyheter visar ett traditionellt mönster med större andelar intresserade bland de högutbildade, får genomgående högre värden av Svenska Dagbladets läsare. Skillnaderna är mindre mellan de tre utbildningsgrupperna bland läsarna av Svenska Dagbladet.

Tabell 9:4 Andelar mycket intresserade av olika innehållskategorier bland regelbundna läsare av Dagens Nyheter eller Svenska Dagbladet per utbildning (procent)

innehållskategori	läsning minst fyra dagar per vecka Dagens Nyheter utbildning			Svenska Dagbladet utbildning		
	låg	medel	hög	låg	medel	hög
sport	31	24	21	18	25	19
familjenyheter	22	18	10	24	26	14
insändare	13	13	9	11	14	6
inrikesnyheter	38	38	51	53	64	50
politik	26	33	49	44	49	52
ledare och kommentarer	24	24	32	56	41	46
utrikesnyheter	29	39	51	41	52	53
radio/TV	23	26	25	22	32	22
miljö	23	22	33	39	42	31
arbetsmarknad	33	33	33	31	27	24
kommunalpolitik	12	24	28	24	28	32
kultur	-	19	39	27	40	34
lokala affärsannonser	24	24	20	41	33	17
veckoannonser	17	23	10	24	21	14
småannonser	10	13	8	18	11	7
serier	12	17	11	7	12	9
antal svars personer	35	46	81	17	61	81

9.3 Intresseprofiler i grupper med olika mängd och typ av kapital

I kapitel 7 och 8 har vi konstaterat hur läsningen av stockholmsmorgontidningar är högre i grupperna med högt kapital, och speciellt i gruppen med högt kulturellt kapital. Materialet tillåter inte någon fördelning efter mängd och typ av kapital bland läsarna av de två tidningarna. Följande avsnitt beskriver intresseprofilerna för grupperna med lågt respektive högt kapital, och därmed skillnader mellan grupper som visar låg respektive hög läsning av stockholmsmorgontidningar.

Tydligt är hur intresset för familjenyheter, insändare, radio/TV och veckoannonser är lägre i gruppen med högt kapital (tabell 9:5). Samtliga fyra innehållskategorier intresserar traditionellt lågutbildade och kvinnor, och då framförallt lågutbildade kvinnor. Det är alltså inte de som återfinns i gruppen med högt kapital. Intresset för sport är i det närmaste lika stort i de båda grupperna, vilket antyder att andelarna män är ungefär lika stora, eller att andelen män åtminstone inte är lägre i gruppen med högt kapital. Vidare är intresset för politik, utrikesnyheter och kultur markant högre i gruppen med högt kapital.

Tabell 9:5 Andel mycket intresserade av olika innehållskategorier per mängd kapital (procent) viktat

innehållskategori	litet kapital	mycket kapital	differens
sport	27	24	- 3
familjenyheter	30	19	-11
insändare	20	12	- 8
inrikesnyheter	36	41	+ 5
politik	19	31	+12
ledare och kommentarer	15	20	+ 5
utrikesnyheter	23	35	+12
radio/TV	34	26	-12
miljö	28	28	0
arbetsmarknad	27	25	- 2
kommunalpolitik	22	26	+ 4
kultur	10	19	+ 9
lokala affärsannonser	32	27	- 5
veckoannonser	26	18	- 8
småannonser	18	14	- 4
serier	11	9	- 2
antal svarspersoner	1690	1036	

Nedanstående tabell visar fördelningen i intressemonster efter såväl mängd som typ av kapital. Tabellen visar både andelarna mycket intresserade och andelarna inte alls intresserade. Nästföljande tabell, tabell 9:7, visar

differenserna mellan andelarna mycket intresserade och andelarna inte alls intresserade för varje kapitalkategori.

I tabell 9:6 framgår hur skillnaderna mellan innehavare av lågt och högt kapital består, och hur de är mest renodlade bland dem med kulturellt kapital. Där är det starkare intresset för tyngre material bland dem med högt kapital tydligare än bland dem med ekonomiskt kapital. De med högt kulturellt kapital är allra mest intresserade av inrikesnyheter, politik, ledare och kommentarer, utrikesnyheter, kommunalpolitik och kultur.

Tabell 9:6 Andel mycket intresserade respektive helt ointresserade* av olika innehållskategorier per mängd och typ av kapital (procent) viktat

innehålls- kategori	ekonomiskt kapital		kulturellt kapital	
	litet	mycket	litet	mycket
	1	2	1	2
sport	33	15	28	14
familjenyheter	25	6	15	13
insändare	19	7	10	11
inrikesnyheter	34	2	38	0
politik	17	12	25	4
ledare och kommentarer	13	18	17	12
utrikesnyheter	23	4	31	4
radio/TV	34	3	23	5
miljö	27	3	23	3
arbetsmarknad	27	4	25	2
kommunalpolitik	19	8	22	6
kultur	8	23	10	20
lokala affärs- annonser	30	5	28	5
veckoannonser	24	8	17	10
småannonser	16	9	16	9
serier	13	29	6	38
antal svars- personer	1035		419	
				281
				321

* 1 - andel mycket intresserade
2 - andel helt ointresserade

Vidarebearbetningen av tabell 9:6, tabell 9:7, visar tydligt hur intressemonstren varierar mellan kapitalkategorierna. Differenserna mellan andelarna mycket intresserade och andelarna inte alls intresserade kan vara såväl positiva som negativa. En negativ differens betyder att andelen inte alls intresserade är större än andelen mycket intresserade, en positiv differens innebär att andelen mycket intresserade är större än andelen inte alls intresserade. Tabellen åskådliggör alltså såväl smak som avsmak hos de fyra kapitalkategorierna.

Den tydligaste tendensen är att skillnaderna är mindre mellan innehavare av litet och mycket ekonomiskt kapital, än mellan innehavarna av litet och mycket kulturellt kapital, när det gäller tungt, traditionellt material. De med mycket kulturellt kapital är långt mer intresserade än de med litet kulturellt kapital. Inrikes- och utrikesnyheter, kommunalpolitik, och ledare och kommentarer är sådana exempel, och kultur är det allra tydligaste. Här finns en positiv differens om 30 procentenheter för dem med mycket kulturellt kapital, under det att de övriga tre kapitalkategorierna visar negativa differenser. En ytterligare skillnad gäller det lätta, personorienterade materialet. För både familjenyheter och insändare är intresset högre bland dem som har lågt ekonomisk eller kulturellt kapital än bland dem som har högt. Skillnaderna mellan grupperna av högt ekonomiskt och högt kulturellt kapital är dessutom påtagliga: gruppen med högt kulturellt kapital visar tydliga positiva differenser, under det att gruppen med högt ekonomiskt kapital ligger nära noll.

Intresset för politik är entydigt starkast i gruppen med högt kulturellt kapital. Gruppen med högt ekonomiskt kapital visar också en positiv differens, men en markant lägre sådan.

Tabell 9:7 Differens mellan andel mycket intresserade respektive helt ointresserade av olika innehållskategorier per mängd och typ av kapital (procent) viktat

innehålls- kategori	ekonomiskt kapital		kulturellt kapital	
	litet	mycket	litet	mycket
sport	+18	+14	- 9	-13
familjenyheter	+19	+ 2	+37	+12
insändare	+12	- 1	+19	+12
inrikesnyheter	+32	+38	+33	+48
politik	+ 5	+21	+ 8	+37
ledare och kom- mentarer	- 5	+ 5	- 2	+22
utrikesnyheter	+19	+27	+17	+43
radio/TV	+31	+18	+36	+26
miljö	+24	+20	+28	+40
arbetsmarknad	+23	+23	+23	+20
kommunalpolitik	+11	+16	+16	+30
kultur	-15	-10	- 6	+30
lokala affärs- annonser	+25	+23	+31	+20
veckoannonser	+16	+ 7	+29	+13
småannonser	+ 7	+ 7	+15	+ 5
serier	-16	-32	-19	-31
antal svars- personer	1035	419	281	321

I tabell 9:8 har siffrorna i tabell 9:7 överförts så att de speglar det sociala rummets skiktning. Varje fyrkant beskriver de två polerna ekonomiskt och kulturellt kapital, och horisontellt återfinns de två nivåerna, låg respektive hög andel kapital.

Jag har valt att visa hur kapitalfördelningen skiftar såväl smak som avsmak för tre innehållskategorier. Kultur är det tydligaste exemplet (jämför ovan). Bland dem med högt kulturellt kapital är övervikten för "mycket intresserade" 30 procentenheter, under det att det för dem med lågt ekonomiskt kapital finns en övervikt för "helt ointresserade" med 15 procentenheter. För sport gäller omvänt förhållande, övervikten för "mycket intresserade" är

störst bland dem med lågt ekonomiskt kapital, och relativt stor även för dem med högt ekonomiskt kapital. I gruppen med kulturellt kapital, såväl högt som lågt, finns en övervikt för "helt ointresserade".

Tabell 9:8 Intresse för några innehållskategorier i grupper med olika mängd och typ av kapital (differensmått)

KULTUR		
	ekonomiskt kapital	kulturellt kapital
hög andel kapital	-10	+30
låg andel kapital	-15	- 6

LEDARE OCH KOMMENTARER		
	ekonomiskt kapital	kulturellt kapital
hög andel kapital	+ 5	+22
låg andel kapital	- 5	- 2

SPORT		
	ekonomiskt kapital	kulturellt kapital
hög andel kapital	+14	-13
låg andel kapital	+18	- 9

Dessa tydliga mönster visar, för det första, att indelningen efter kapitalmängd och kapitaltyp med hjälp av yrkesuppgifter fungerar i praktiken. Tydligt blir också

hur det faktiskt finns markanta, och betydelsefulla, strukturella skillnader i orientering mellan människor i Sverige.

Kapitlet har visat hur sådana skillnader existerar dels mellan sådana som läser stockholmsmorgontidningar och sådana som inte gör det, dels mellan läsare av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Dessutom finns skillnader i intressemonster mellan olika utbildningsgrupper. Det mest intressanta är kanske att Dagens Nyheter:s läsare visar allmänna utbildningsmässiga skillnader, samtidigt som Svenska Dagbladets läsare inte gör det. Svenska Dagbladets läsekrets utgörs av en förhållandevis mycket homogen grupp, som hålls ihop av gemensamma värderingar. De värderar traditionellt, "tungt" tidningsmaterial högre än någon annan grupp arbetet kunnat identifiera.

Nästföljande kapitel sammanfattar och diskuterar de resultat som arbetet visat med avseende på läsningens utbredning, betydelse och kvalitet. Samtidigt görs ett försök att på nytt sätta läsningen av stockholmsmorgontidningar i ett sammanhang.

Utgångspunkten för arbetet är en tanke om tidningsläsning som en kulturbärande, vardaglig praktik, jämställd med en uppsjö andra. Vardagliga praktiker stadfäster och bekräftar individers egenart i förhållande till andra, och får sitt utseende beroende på varifrån individen kikar ut över sin omvärld. Den punkt vid vilken man, vid ett specifikt tillfälle, befinner sig i Bourdieus sociala rymd blir utkikspunkten. Att inneha en speciell position, eller konstitution, innebär att man har en lika speciell, och korresponderande, uppsättning intressen, färdigheter, smaker, avsmaker och beteendemönster. Denna konstitution får sin betydelse i det att den särskiljer individen från andra. Att beskriva människor och deras aktiviteter så innebär dels att man erkänner det faktum att allt hänger ihop, och att såväl små som stora saker har betydelse, dels det blir lika viktigt vad en individ gör, som vad han inte gör.

Om sju procent av människorna boende utanför stockholmsområdet, i åldrarna 15-75 år, regelbundet läser stockholmsmorgontidningar måste det sägas vara en gravt särskiljande aktivitet. Det allra vanligaste beteendet är uppenbarligen att inte läsa någon stockholmsmorgontidning. I det perspektiv som tidningsläsningen i Sverige oftast diskuteras, dvs från majoritetens (läs de lokala morgontidningarnas) sida, drunknar de sju procenten ofta i de runt 80 procent som regelbundet läser lokala morgontidningar. Inte sällan argumenterar man ensidigt som så, att om sju procent uppger sig läsa icke-lokala morgontidningar så är det så få att de antagligen egentligen inte finns.

Men vi får anta att de gör det.

I kapitel sju, åtta och nio har jag försökt visa vilka dessa läsare är, och något om vad de anser vara viktigt här i världen. Jag har med hjälp av uppgifter om deras yrken gett dem positioner i en social rymd.

I kapitel sju framgår att den som bosatt utanför Stockholm läser stockholmsmorgontidningar oftast har högre mängd kapital än andra, är äldre än andra och är medel- eller högutbildad. De största grupperna läsare är såväl äldre som högutbildade, mindre grupper utgörs av äldre och medelutbildade, eller yngre och högutbildade. Enligt det resonemang om relativ utbildning som förts tidigare (jfr kapitel 6) är det senare fenomenet inte oväntat. I det äldre skiktet finns individer vars medelutbildning ändå är relativt högre än majoritetens i generationen. Därför kan de anta exklusiva beteenden, och att läsa stockholmsmorgontidningar är ett sådant.

Kapitel åtta visar hur Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet i viss mån har varsin läsekrets. Människor med högt ekonomiskt kapital har hög utbildning om de läser stockholmsmorgontidningar, och har de det, och är över 30 år, läser de såväl Dagens Nyheter som Svenska Dagbladet. Människor som har högt kulturellt kapital läser Svenska Dagbladet om de är äldre, och Dagens Nyheter om de är yngre.

Sett mot de intresseprofiler som kapitel nio redovisar så finner vi i Svenska Dagbladets läsekrets människor som, oavsett utbildningsnivå, fäster stor vikt vid traditionella högstatusämnen som ledarmaterial, utrikesnyheter och kultur. Tidningens läsekrets är i dessa avseenden förvånansvärt homogen. Dagens Nyheter läsekrets visar ett mönster som mer stämmer överens med hela befolkningens, där en ökad utbildning ger ökat intresse för mer prestigeladdat material. Dessutom är det så, att det i Svenska Dagbladets läsekrets, som generellt sett alltså är äldre än Dagens Nyheter, finns en grupp högutbildade

som anser traditionellt statusmaterial vara långt viktigare eller intressantare än någon annan enskild grupp gör. De högutbildade läsarna av Dagens Nyheter, som i och för sig anser ledarmaterial, till exempel, vara viktigare än vad de lågutbildade gör, når inte så höga nivåer som Svenska Dagbladets högutbildade läsare gör.

Detta antyder två saker: antingen är det så att yngre högutbildade i sig skiljer sig från äldre högutbildade, i det att de inte fäster så stor vikt vid sådant som traditionellt ansetts viktigt, eller så skiljer sig Dagens Nyheter's läsare markant från Svenska Dagbladets. Det verkar finnas en "Svenska Dagbladet-inställning" till omvärlden som vem som helst, oavsett ålder eller utbildning, kan tillägna sig. Med största säkerhet är inte en av, utan båda sakerna sanna. Tidningsvalet sker i växelverkan med vad tidningen är, och hur den utvecklas. Det är i sammanhanget närmast självklart att det är Dagens Nyheter, och inte Svenska Dagbladet, som lägger om sin kulturbevakning att dela sidor med nöjesbevakningen. Traditionalisten, den högbrynte statusmedvetne läsaren av Svenska Dagbladet, skulle nog aldrig acceptera en sådan hantering.

Anledningen till att jag vågar påstå att Svenska Dagbladet inte skulle våga göra en motsvarande omläggning som Dagens Nyheter ligger i det faktum att jag tror att Svenska Dagbladet känner sin läsekrets. Och jag tror att den, som jag ringat in som äldre, med högt kapital och åsikten att det är viktigt med högstatusämnen i tidningen, också är statusmedveten när det kommer till vad som inte är viktigt. Vi talar om dem för vilka kultur betyder finkultur.

Mikael Palme belyser i en artikel (Palme, 1990) närmast i förbigående (artikeln handlar till största delen om skillnader mellan studerande i olika delar av högskolan) förhållandet mellan tidningsval och kulturell hemvist.

Han visar hur det för dem som läser på Handelshögskolan (i Stockholm) är viktigt att ta del av "den redan erkända kulturen", eftersom de därigenom kan sätta i gång en "rörelse mot den näringslivets elit inom vilken viss kulturell bildning fordras" (Palme, 1990:292). Och de gör detta genom att läsa Svenska Dagbladet, vars

"förkärlek för de stora institutionerna och namnen, för det klassiska och bestående /.../ står mot Dagens Nyheters intresse för subkulturer, avantgarde/.../."

Palme visar också att det bland studenterna i Stockholm finns tydliga mönster i tidningsvalet. Den ekonomiska medelklassens barn läser ekonomi och Svenska Dagbladet, och den kulturella medelklassens barn blir journalister eller kulturvetare och läser Dagens Nyheter.

Nu är det ju i och för sig stora skillnader mellan studenterna i Stockholm och de människor som jag studerat i landsorten. De medelklassens barn som blir studenter återfinns inte i Gävle eller Ystad, där bor deras föräldrar, eller de själva när de blivit färdiga med sina utbildningar. Läsningen av stockholmsmorgontidningar i landsorten är högst i ett äldre, högutbildat befolkningsskikt. Till det kommer en relativt hög läsning av Dagens Nyheter i åldersgruppen 30-49 år, såväl i gruppen med högt ekonomiskt kapital som i gruppen med högt kulturellt kapital.

Den tydligaste skillnaden är alltså åldersmässig.

Och mot bakgrund av Mikael Palmes resonemang anar man en skillnad i kulturuppfattning mellan åldersgrupperna, vilken på intet sätt ter sig orealistisk.

I kombination med detta kommer ytterligare en aspekt av Svenska Dagbladet att bli viktig: dess politiska hemvist. Svenska Dagbladets konservativa kultursyn är ett uttryck för en anda, en konservativ anda som kan antas prägla tidningen i stort. Människor som attraheras är säkert

även de konservativa. I Stockholm röstar 75 procent av Svenska Dagbladets läsare på moderaterna, och en inte orimlig tanke är att det även i landsorten finns en övervikt moderater bland Svenska Dagbladets läsare. Den politiska hemvisten blir här ytterligare ett utslag av den rådande kulturen: de människor som jag beskrivit som äldre, och i Bourdieus anda kapitalstarka, som värnar om en samhällets ryggrad i form av att fästa stor vikt vid kulturell och politisk debatt, ut- och inrikesnyheter, hör kanske också hemma på den politiska högerkanten.

Att läsningen av Svenska Dagbladet är lika stor bland de äldre och välutbildade i närhet av såväl den ekonomiska som den kulturella sfären är i det här sammanhanget närmast självklart. De sektorsindelningar som ligger till grund för åtskillnaden mellan kulturellt och ekonomiskt kapital är konstruerade så att vi i reproduktionssektorn återfinner såväl utbildningsväsende som sjukvård och kyrka. Det innebär att såväl rektor, överläkare och präst har definierats som innehavare av högt kulturellt kapital. Och härifrån, om någonstans, hörs väl ofta röster som värnar traditionella värden?

Min gissning är att den person som regelmässigt väljer att synas med en stockholmstidning i händerna först och främst gör det för att han tycker att det är viktigt att följa med på riktigt vad som händer i den stora världen. Han tycker att det är viktigt att hålla sig informerad om börstras, premiärer på Dramaten och hur det går för Volvo, och viktigheten är grundad i ett accepterande av de normer som gäller i hans värld. Sitt ställningstagande gör han på grundval av hela sin konstitution, där intresse för en pålitlig kultur och läsande av ledarsidor är lika viktiga element.

De yngres läsning av Dagens Nyheter kan möjligen analyseras i anti-termer. I det att de befinner sig i en sfär där man med viss självklarhet läser stockholmsmorgontidningar

(de är i besittning av hög utbildning och mycket bourdieuskt kapital) väljer de att läsa den tidning som de uppfattar som icke-traditionalistisk.

I det schema som Mikael Palme presenterar i sin artikel, där han placerat i en oändlig rad praktiker i en social rymd, återfinns Svenska Dagbladet i omedelbar närhet till "far civilingenjör", "skoltröjor" samt åsikten "för mycket flumpedagogik i skolan". Dagens Nyheters omgivning i samma schema består av "cykelturer", "far offentlig sektor" och åsikten "betyg enbart på högstadiet".

Mitt material tillåter mig inte att sätta tidningsläsningen i lika klatschig relation till åsikter och andra praktiker som Mikael Palme, och det är synd. Jag tror att förståelsen för det här med tidningsläsning skulle öka med det. Däremot tror jag att det bland läsarna av Dagens Nyheter i landsorten finns en och annan far i offentlig sektor, och jag tror också att en och annan läsare av Svenska Dagbladet i Gävle eller Ystad eller Karlstad tycker att det är för mycket flumpedagogik i skolan.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Ahrne, Göran (1981) **Vardagsverklighet och struktur.** Göteborg: Korpen.
- Anderson, Benedict (1989) **Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism.** London: Verso.
- Asp, Kent (1986) **Mäktiga massmedier. Studier i politisk opinionsbildning.** Stockholm: Förlaget Akademilitteratur AB.
- Bang, Jörgen (1988) 'Modtagerforskning og kulturstudier. Om kvantitativ og kvalitative tilgange i dansk medieforskning', **Mediekultur**, nr. 7:37-53.
- Björkqvist, Karin (1988a) **Tidningsläsning i Gästrikland. En presentation av en läsarundersökning.** Arbetsrapport nr. 28, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Björkqvist, Karin (1988b) **Tidningsläsning i Värmland. En presentation av en läsarundersökning från våren 1987.** Arbetsrapport nr. 42, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Björkqvist, Karin (1988c) **Dagens Nyheters och Svenska Dagbladets läsare i Stockholm.** PM från Dagspresskollegiet nr. 2, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Björkqvist, Karin (1989) **Det politiska tidningsvalet.** Arbetsrapport nr. 45, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Bourdieu, Pierre (1986) 'Distinktionen', sid. 237-304 i **Kultursociologiska texter.** Stockholm: Salamander.
- Broady, Donald (1983) **Dispositioner och positioner. Ett ledmotiv i Pierre Bourdieus sociologi.** Arbetsmaterial från Forskningsgruppen för läroplansteori och kulturproduktion, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, Institutionen för pedagogik, Stockholms universitet.
- Elliot, Maria, Bo Reimer och Lennart Weibull (1986) **Tidningsläsning i Kalmar län.** Arbetsrapport nr. 14, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Holmberg, Sören, Mikael Gilljam och Maria Oskarsson (1988) **Valundersökning 1985. Teknisk rapport.** Valundersökningar. Rapport nr.11.
- Jarlbro, Gunilla (1989) 'En kvalitativ studie av hur människor upplever tidningsinnehåll', sid. 115-126 i L. Weibull och K. Björkqvist (red.), **Dagspressen och dess läsare. Empiriska studier av dagspressens utveckling under 1980-talet.** Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Jöever, Malle (1982) **Medelsvensson är död.** Stockholm: Förenade landsortstidningar.
- Kratz, Charlotta (1989) **Tidningsläsning i Kalmar och på Öland.** Arbetsrapport nr. 54, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.

- Kratz, Charlotta (1990a) **Tidningsläsning i sydöstra Skåne. En presentation av en läsarundersökning.** Arbetsrapport nr. 3, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Kratz, Charlotta (1990b) **Tidningsläsning i Jönköping. En presentation av en läsarundersökning.** Arbetsrapport nr. 4, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Lund, Andreas (1972) **Mediakvalitet.** Stockholm: Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten och Sydsvenska Dagbladet.
- Löfgren, Orvar (1988) 'Vardagskultur och livsform', sid. 55-81 i U. Himmelstrand och G. Svensson (red.), **Sverige - vardag och struktur.** Stockholm: Norstedts.
- Ohlsson, Anders (1989) **Politiska nyheter till nytta och nöje. En studie av varför vi tar del av nyheter i press, radio och TV.** Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Palme, Mikael (1990) 'Personlighetsutveckling som social strategi. Den kulturella medelklassens reproduktionsstrategier' sid. 275-298 i P. Dahlén och M. Rönnberg (red.) **Spelrum. Om lek, stil och flyt i ungdomskulturen.** Uppsala: Filmförlaget.
- Reimer, Bo (1985) **Tidningsläsning i södra Halland.** Arbetsrapport nr. 2, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Reimer, Bo (1987) **Dagens Nyheter i västra Sverige.** Arbetsrapport nr. 24, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Rosengren, Karl Erik, Lawrence A. Wenner och Philip Palmgreen (red.) **Media Gratifications Research: Current Perspectives.** Beverly Hills: Sage.
- Severinsson, Ronny (1989) **Agerande och utveckling inom dagspressen i Västergötland. En analys av konkurrensförhållanden på lokala tidningsmarknader 1950-1985.** Rapport nr. 5, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Severinsson, Ronny (1990) **Tidningsläsning i nordvästra Skåne.** Arbetsrapport nr. 2, Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Silverstone, Roger (1989) 'Let us then Return to the Murmuring of Everyday Practices: A Note on Michel de Certeau, Television and Everyday Life', **Theory, Culture & Society**, 6:77-94.
- Strid, Ingela och Lennart Weibull (1988) **Mediesverige 1988.** Rapport nr. 14, Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.
- Strid, Jan (1989) 'Dagspressinnehållets viktighet', sid. 55-73 i L. Weibull och K. Björkqvist (red.), **Dagspressen och dess läsare. Empiriska studier av dagspressens utveckling under 1980-talet.** Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Weibull, Lennart (1983) **Tidningsläsning i Sverige.** Stockholm: Liber Förlag.

- Weibull, Lennart (1989a) 'Dagstidningsläsning i Sverige 1979-1989. Ett försök till bestämning av dagspressens roll i massmediesystemet', sid 33-54 i L. Weibull och K. Björkqvist (red.), **Dagspressen och dess läsare. Empiriska studier av dagspressens utveckling under 1980-talet.** Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Weibull, Lennart (1989b) 'Forskning om dagspressens utveckling', sid 3-14 i L. Weibull och K. Björkqvist (red.), **Dagspressen och dess läsare. Empiriska studier av dagspressens utveckling under 1980-talet.** Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Weibull, Lennart (1989c) 'Läsarforskning för 1990-talet', sid 183-199 i L. Weibull och K. Björkqvist (red.), **Dagspressen och dess läsare. Empiriska studier av dagspressens utveckling under 1980-talet.** Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Årsbok för Sveriges kommuner 1987. Stockholm: Norstedts.

BILAGA 2

SAMMANSTÄLLNING ÖVER DE UNDER-
SÖKNINGAR SOM BILDAR UNDERLAG FÖR STUDIEN

år	område	folkmängd	urval	vikt	svars- frekvens i procent
1986	Gästrikland	157 100	1000	1	74
1987	Värmland	215 100	1600	0,8557351	70
1988	Kalmar/Öland	79 000	1200	0,4190509	66
1989	Jönköping	108 235	1000	0,6889523	65
1989	sydöstra Skåne				64
	Ystad	24 028	300	0,5098194	63
	Simrishamn	19 773	200	0,6293055	65
	Tomelilla	12 218	200	0,3888583	72
	Skurup	12 608	500	0,1655054	60
	Sjöbo	15 152	500	0,1591762	61
1989	nordvästra Skåne				64
	Helsingborg	105 500	695	0,9662547	64
	Åstorp	12 700	596	0,1356365	70
	Bjuv	14 100	600	0,1495848	59

källor: Björkqvist 1988a och 1988b, Kratz 1989, 1990a och 1990b, Severinsson 1990, Årsbok för Sveriges kommuner 1987

BILAGA 3

Tabellerna beskriver andelen dagstidningsläsare i de olika områdena. Jämförbarheten inskränks på vissa punkter, genom att siffror för total dagstidningsläsning saknas för Gästrikland och Värmland, och siffra för den totala andelen svars personer saknas för nordvästra Skåne. I det senare fallet redovisas här siffrorna för män respektive kvinnor.

Tabell I Andel dagstidningsläsare totalt och uppdelat på orter Gästrikland 1986 (procent)

typ av tidning	totalt	Hofors		Hofors	Sandviken
		Gävle Ockelbo	Sandviken Älvkarleby		
daglig läsning					
lokaltidning	85	86	83	80	85
morgontidning	88	91	85	84	86
kvällstidning	23	22	23	23	22
läsning minst en gång i veckan					
lokaltidning	98	99	98	99	98
morgontidning	99	99	98	99	98
kvällstidning	76	73	78	74	78
antal svars- personer	696	397	299	97	202

**Tabell II Andel dagstidningsläsare totalt och uppdelat på orter
Värmland 1987 (procent)**

typ av tidning	totalt	Karlstad	Kil	Sunne	Filipstad
			Hammarö Grums	Torsby Hagfors	Storfors Kristinehamn
daglig läsning					
lokaltidning	79	83	88	83	52
morgontidning	81	86	88	83	62
kvällstidning	18	19	15	19	20
läsning minst en gång i veckan					
lokaltidning	97	97	99	96	97
morgontidning	98	98	100	97	98
kvällstidning	66	65	65	70	69
antal svars- personer	987	226	200	200	167

Tabell III Andel dagstidningsläsare Kalmar 1988 (procent)

typ av tidning	varje dag	minst två gånger per vecka	minst en gång per vecka
lokaltidning	82	95	96
morgontidning	83	96	97
kvällstidning	17	48	65
dagstidning	85	97	98

antal svarspersoner 733

Tabell IV Andel dagstidningsläsare sydöstra Skåne 1989 (procent)

typ av tidning	varje dag	minst två gånger per vecka	minst en gång per vecka
lokaltidning	75	86	89
morgontidning	85	94	97
kvällstidning	11	37	50
dagstidning	88	96	98

antal svarspersoner 1021

Tabell V Andel dagstidningsläsare bland män och kvinnor nordvästra Skåne 1989 (procent)

typ av tidning	män	kvinnor
Daglig läsning		
Lokaltidning	73	78
Morgontidning	83	84
Kvällstidning	12	12
Dagstidning	85	87
Läsning minst en gång i veckan		
Lokaltidning	88	93
Morgontidning	96	97
Kvällstidning	93	54
Dagstidning	99	99
antal svarspersoner	208	217

Tabell VI Andel dagstidningsläsare Jönköping 1989 (procent)

typ av tidning	varje dag	minst två gånger per vecka	minst en gång per vecka
lokaltidning	79	95	96
morgontidning	81	96	98
kvällstidning	18	54	71
dagstidning	84	98	98

antal svarspersoner 634

BILAGA 4

Exempel på standardfrågor, samt viktighetsfrågan
ur jönköpingsstudien 1989

Fråga Hur gammal är Ni?

svar:..... år

Fråga Vilken skolutbildning har Ni? Sätt ett kryss i rutan framför
det alternativ Ni anser stämma bäst på Er. Om Ni ännu inte
avslutat Er utbildning, markera då den typ av skola Ni just
nu går i.

Folkskola

Enhetsskola

Grundskola

Yrkesskola

Tvåårigt gymnasium

Fackskola

Minst treårigt gymnasium

Flickskola/realexamen

Folkhögskola

Studentexamen

Högskola/universitet

Fråga

Vilket yrke har Ni? Om Ni inte förvärvsarbetar för närvaran-
de, ange det yrke Ni senast hade!

svar:.....

Fråga En tidning innehåller ju många olika sorters innehåll. Hur viktiga anser Ni personligen att nedanstående typer av innehåll är? Markera för varje innehållstyp, hur viktigt Ni anser det vara att Er morgontidning innehåller just detta.

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt	Vet inte
Sport	☐	☐	☐	☐	☐
Familjenyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Insändare	☐	☐	☐	☐	☐
Inrikesnyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Ekonomi/handel	☐	☐	☐	☐	☐
Politiska nyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Fackliga frågor	☐	☐	☐	☐	☐
Olyckor och brott	☐	☐	☐	☐	☐
Ledare och kommentarer	☐	☐	☐	☐	☐
Utrikesnyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturartiklar	☐	☐	☐	☐	☐
Seriesida	☐	☐	☐	☐	☐
Radio- och TV-nyheter	☐	☐	☐	☐	☐
Miljöfrågor	☐	☐	☐	☐	☐
Motor/trafik	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsmarknad	☐	☐	☐	☐	☐
Organisationer och föreningar	☐	☐	☐	☐	☐
Känt folk på orten	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunalpolitik	☐	☐	☐	☐	☐
Arbetsplatser	☐	☐	☐	☐	☐
Skolfrågor	☐	☐	☐	☐	☐
Lokala affärsannonser	☐	☐	☐	☐	☐

Tabell 7:2 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar i olika yrkesgrupper (procent) viktat

	ind. arb.	övr. arb.	lägr. tjm	mel. tjm	högr. tjm	små- föret.	jord- br
andel läsare	2	3	3	12	17	4	11
antal svars- personer	625	962	509	791	438	161	154

Anställda inom reproduktion och förvaltning och jordbruk läser stockholmsmorgontidningar i högre utsträckning än anställda inom produktion och cirkulationssektorerna (tabell 7:3).

Tabell 7:3 Andel läsare av stockholmsmorgontidningar per sektorstillhörighet (procent) viktat

	jord- bruk	prod. tillv.	cirk. handel	reprod. vård, kult.	för- valtn.
andel läsare	9	5	4	10	10
antal svars- personer	237	1001	952	811	639

7.2 Läsning av stockholmsmorgontidningar i grupper med olika mängd och typ av kapital

Kombinationen av yrkesgruppstillhörighet och sektorstillhörighet ger ett tydligare mönster än var och en av kategorierna för sig (tabell 7:4). Bland dem som definierats som innehavare av mycket kapital är läsning av stockholmsmorgontidningar en långt mer utbredd vana än bland dem som definierats som innehavare av litet kapital.